

Міністерство освіти на науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальної комунікації
Кафедра германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність(переклад) 6.020303 «Філологія»
Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська»

*Лексико-семантичні особливості сучасної інтернаціональної
лексики (на матеріалі суспільно-політичних текстів:
перекладацький аспект)*

Допущено до захисту « __ » _____ 20 р.

Зав. каф. германської філології __ канд. філол... наук, проф. Кобякова І.К.

Виконала:

Студ. групи ПРмз-91с

Суровцова Анна Вадимівна

Науковий керівник:

Канд. філол. наук, ст. викладач

Куліш Владислава Сергіївна

Суми, 2020

Зміст

<u>Вступ</u>	3
<u>Розділ I. Загальне поняття інтернаціональної та псевдоінтернаціональної лексики.</u>	6
<u>1.1 Поняття інтернаціональної лексики</u>	6
<u>1.2 Переклад псевдоінтернаціональної лексики</u>	16
<u>1.3 Суспільно-політична лексика на сучасному рівні</u>	23
<u>Розділ II. Способи перекладу сучасної інтернаціональної лексики на матеріалі суспільно-політичних текстів</u>	28
<u>2.1 Способи перекладу інтернаціональної лексики</u>	28
<u>2.2 Інтернаціональна лексика в суспільно-політичних текстах</u>	34
<u>Розділ III. Переклад інтернаціональної лексики та застосування її на практиці.</u>	41
<u>3.1 Особливості перекладу інтернаціональної лексики</u>	41
<u>3.2 Практичне використання інтернаціоналізмів на заняттях з перекладу</u>	45
<u>Висновки</u>	50
<u>Список використаних джерел</u>	53
<u>Список ілюстративної літератури</u>	58
<u>Список довідкових джерел</u>	59
Summury.....	60

Вступ

В цей час лінгвістами багатьох країн відзначається надзвичайний розвиток в еволюції мов різного типу. В першу чергу це пов'язано з науково-технічним розвитком, який торкнувся майже всіх куточків земної кулі. Протягом усього періоду розвитку мовознавства, міжмовні відносини завжди перебували в центрі уваги багатьох дослідників. У різний час проблемами мовних контактів та двомовності займалися такі дослідники: Л.В.Щерба, Ю.А.Жлуктенко та інші [10, с.24].

Інтернаціоналізація суспільного життя, яка отримала прискорений розквіт, під впливом науково-технічної революції, еволюція суспільства в економічному, соціальному та культурному плані, дуже посилюють потребу у вивченні інтернаціональної лексики. Питання, щодо інтернаціоналізмів ніколи не втрачало своєї актуальності, особливо через зростаючу кількість міжнародних слів в самих різних областях мовної діяльності.

Особливе значення інтернаціоналізмів, в розвитку сучасних мов зумовлене тим, що вони є загально визнаними формами лексико-семантичного вираження найважливіших понять сучасної культури. Посилення взаємодії мов, при зростаючому розвитку культурних та економічних зв'язків між народами, приводить до утворення певного запасу інтернаціональних слів. В європейських мовах основний запас інтернаціональних слів відноситься до слів певної термінології різних галузей та техніки.

Слова, які збігаються за своєю зовнішньою будовою (включаючи звукову форму та графічні одиниці в певних мовах), з повною, або частковою схожістю змісту, ті слова, які виражають поняття міжнародного характеру у сфері науки та техніки, мистецтва, культури та політики, функціонують в різних, в першу чергу неспоріднених мовах поєднуються в поняття інтернаціоналізмів [3, с.237].

За ступенем розповсюдженості інтернаціональна лексика займає важливе місце, її переклад має певні особливості, тому на сьогоднішній день,

для того, щоб стати кваліфікованим перекладачем не достатнє тільки гарне знання мови — необхідні також знання теоретичних аспектів перекладу, для того, щоб уникнути небажаних помилок при перекладі, які можуть виникнути з різних причин, особливо через незнання правил перекладу інтернаціональної лексики.

Інтернаціональні слова, які запозичили з одного джерела мають, в першу чергу графічну та звукову подібність, складають загальне надбання декількох мов. Значна частина такої схожості відбувається за рахунок лексики древніх мов [6, с.409].

Актуальність роботи: в сучасній лінгвістичній літературі все більше приділяється увага до інтернаціональної лексики. Це можна пояснити значною роллю, яку відіграють міжнародні слова, в найрізноманітніших областях мовної діяльності. Зокрема значення інтернаціональної та псевдоінтернаціональної лексики для перекладу суспільно-політичних текстів, де інтернаціоналізми найбільш легко сприймаються елементами іноземного тексту. Також, дана частина слів дуже важлива у практиці інтерлінгвістики, де присутня лексика найбільш розповсюджених міжнародних допоміжних мов, а також для перекладознавства, коли необхідне теоретичне володіння даним питанням, і правильне та професіональне застосування його на практиці.

Ступінь розробки вітчизняними та зарубіжними дослідниками : поняття інтернаціональної лексики та способи її перекладу були дослідженні такими дослідниками: Бархударов Л.С., Карабан В.І., Корунець І.В., Найда Ю.

Об'єктом дослідження є англомовні та україномовні суспільно-політичні тексти. **Предметом** дослідження дипломної роботи є дослідження інтернаціональної та псевдоінтернаціональної лексики на сучасному рівні розвитку суспільства та її вплив на мовну комунікацію.

Матеріалом дослідження є: інтернаціональна лексика, яка трапляється в текстах суспільно-політичної тематики.

Мета роботи полягає в дослідженні інтернаціональної лексики на матеріалі суспільно-політичних текстів, та виявлення способів перекладу для здійснення міжнародної комунікації.

Виходячи з поставленої мети, **завданнями** роботи є:

1. Дослідити загальне поняття та особливості інтернаціональної лексики та визначити її роль в суспільно-політичних текстах, з точки зору практики перекладу.

2. Дати визначення поняттю інтернаціональної лексики та описати особливості інтернаціональної лексики англійської мови.

3. Охарактеризувати загальні особливості суспільно-політичних текстів.

4. Проаналізувати використання інтернаціональних та псевдоінтернаціональних лексичних одиниць в суспільно-політичних текстах, визначити способи їх перекладу.

Методи дослідження: критичний аналіз, описовий метод, метод контекстуального аналізу та спостереження, порівняльний, метод лінгвістичного аналізу, метод суцільної вибірки.

Практичне значення: полягає в можливості використання отриманих даних на лекційних курсах та практичних заняттях з теорії перекладу, для оцінки професіональності та адекватності перекладу, для стилістичних досліджень, в даній роботі досить докладно розібрано аспекти, якими повинен володіти та керуватися перекладач при перекладі інтернаціональної лексики. Також, в роботі наведені приклади, які можуть допомогти перекладачу набути необхідних навичок роботи з інтернаціональною лексикою.

Теоретична значущість: дана робота може слугувати певним джерелом знань для викладачів та студентів при вивченні відповідного аспекту лексикології, або стати основою для подальших власних досліджень.

Апробація: участь у конференції «Trends in the development of modern scientific thought».

Структура роботи: магістерська дипломна робота складається з 3 розділів, 6 підрозділів, висновків, списку літератури, довідкової літератури, списку ілюстративних джерел та резюме. Загальна кількість сторінок – 65.

Розділ I. Загальне поняття інтернаціональної та псевдоінтернаціональної лексики.

1.1 Поняття інтернаціональної лексики

За останні десятиліття інтерес лінгвістів до мовної інтернаціоналізації в більшій мірі обумовлений поглибленням досліджень в області теорії мовних контактів, двомовності, а також під впливом різних форм міжнаціональних відносин на різних рівнях дослідження. Вивчення інтернаціональної лексики має, як теоретичне так і практичне значення. Теоретичний аспект дослідження пов'язаний з визначенням ролі інтернаціоналізмів міжнародних, міжнаціональних та національних мов у покращенні міжмовних відносин. Практичне значення полягає в тому, щоб уникати проблем при перекладі суспільно-політичної термінології та літератури. Особливий інтерес представляють шляхи виникнення інтернаціоналізмів, зв'язок між інтернаціональною та псевдоінтернаціональною лексикою, а також сфера функціонування інтернаціональної лексики [15, с.111-112].

Для повного дослідження, перш за все необхідно визначитися з існуючою термінологією. Аналізи літературних текстів показують, що незважаючи на різні погляди на положення даних лексичних одиниць, термінологічного різнобою не спостерігається. Звичайно, зустрічаються схожі, або ідентичні поняття, такі, як: інтернаціональна термінологія, інтернаціональні слова, інтернаціональна лексика, інтернаціоналізми та інші.

На даний момент в науці немає чіткої думки про те, які саме слова слід відносити до інтернаціональних. Одні вчені вважають, що в різних мовах в інтернаціоналізмів має бути однакове значення, інші ж вважають, що найважливіша ознака інтернаціоналізмів — лише спільність походження та зовнішня схожість [13, с. 304]

За думкою Т.Р. Левицької та А.М.Фітерман: « Інтернаціональними словами є слова, які мають більш-менш однакову звукову форму, граматичне оформлення, змістову будову та зустрічаються в ряді мов » [22, 356с]. Також існують думки, що ступінь інтернаціональності лексичних одиниць, тим вище, чим більше мов береться до уваги і чим більше вони типологічно відділені один від одного. На думку В.В.Акуленко, інтернаціоналізми — це лексеми, подібні до ступеня ідентифікації в графічному, або фонематичному відношенні, з повністю, або частково загальною семантикою, які виражають поняття міжнародного значення в декількох синхронно поєднаних мовах, в тому числі споріднених або неспоріднених [1, с. 197].

Інтернаціоналізми, значною мірою відрізняються від звичайних запозичень, які виникають при мовному контакті, перш за все тим, що вони виражають поняття міжнародного значення, і саме через це мають широку сферу поширення. Дуже важливу роль при кваліфікації інтернаціоналізмів відіграє і ступінь розповсюдження та поширення того, чи іншого слова, його інтернаціональний характер, вище позначене претендує на поняття — інтернаціоналізм.

В сучасній лінгвістичній літературі питанню інтернаціоналізмів приділяється все більше уваги. Це можна пояснити постійно зростаючою роллю, яку відіграють міжнародні слова та терміни в самих різних областях мовної діяльності, так чи інакше пов'язаних з процесами зіткнення і протиставлення мов [26, с. 456].

Міжнародний, або інтернаціональний фонд, як явище, визнається більшістю фахівців. Погоджуючись з кваліфікацією інтернаціоналізмів, як міжмовного словникового фонду, відмітимо, що засвоєння цього фонду в кожній запозичуваній мові має свої особливості. Як правило, слід відмітити, що інтернаціоналізми асимілюються з запозичуваними словами, але сам цей процес протікає не однаково, як це може здатися на перший погляд. З одного боку, виникає велика необхідність пристосувати нове слово до мови, що запозичить, а з іншого — проявляється важливість зберегти його тотожність в контекстах на різних мовах [22, с. 87].

Одними із перших серед мовознавців, до міжнародних елементів звернулися представники соціолінгвістики. Тому, що теоретично дане явище дуже яскраво ілюструє зв'язок мови та суспільства, а практично при формуванні «молодих» літературних мов, завжди доводиться визначати ставлення до схожості своєї мови і тих мов, в оточенні яких вона функціонує. Так, уже починаючи з ХХ століття, деякі дослідники, серед яких: А. Майе у Франції, Е. Ріхтер в Німеччині, О.Есперсен в Данії, вказували на частину інтернаціональної лексики, як на явище мовної дійсності, по особливому відображуючи соціально-економічні, культурні та наукові контакти в історії різних народів. Починаючи з 30-х років, питання про інтернаціональну лексику зв'язується з більш широкою проблемою міжнародної мовної спільності [15, с. 117].

В нинішній період ця проблема викликає особливий інтерес, саме тоді, коли інтеграційні процеси в області науки та техніки досягли високого рівня і досі продовжують стабільно розвиватися. Дана ситуація висуває проблему інтернаціоналізмів (в усіх її відтінках) до найактуальніших проблем мовознавства, та привертає увагу вітчизняних та зарубіжних лінгвістів.

Мовознавці достатньо давно звернули увагу на лексичні інтернаціоналізми, відзначаючи, що інтернаціоналізми в європейських мовах відносяться ще до окремих періодів формування цивілізації, причому найбільш інтенсивно так звана міжнародна, або інтернаціональна лексика з'являється в епоху капіталізму. За словами В.В.Акуленко, ще в першій половині ХІХ століття почали помічати особливості найбільш розвинених європейських літературних мов. Більшість лінгвістів розглядають інтернаціоналізми, головним чином, саме на матеріалі європейських мов, а сама «інтернаціональність» розглядається ними, як «досить певна характеристика слів та термінів» [1, с.203]. Перераховані короткі характеристики та вимоги не єдині та признаються не всіма вченими.

Процес інтернаціоналізації виникає в різних мовних рівнях, перш за все в лексиці, проте інтернаціональні елементи на стільки поширені, що зачіпають словотвір та фразеологію. Під інтернаціоналізмами в даній роботі розуміються

лексеми, які регулярно ототожнюються синхронно в існуючих мовах — англійській, німецькій та інших.

Інтернаціональні слова мають різні ознаки, перш за все вони мають одну мову джерело:

1. По-перше, це греко-латинські корені, словотворчі афікси та готові слова, запозичені цілком.

Прикладами грецьких інтернаціоналізмів можуть бути такі слова: *атом, демократія, ангел, архангел, апостол, прогрес, університет, факультет* та інші. Також можна віднести до грецької інтернаціональної лексики, так звані «будівельні» елементи слова: *біо-, гео-, гідро-, пиро-, стомато-, микро-, хроно-, психо-, макро-, нео-, полі-*. Елементи латинського походження: *соціо-, аква-, интер-, суб-, супер-, ультра-, квази-*. Можна сказати, що будь-який елемент грецького, або латинського походження, при необхідності, може бути використаний для створення нового терміну. Сюди ж можна віднести, так звані «крилаті слова» та прислів'я, кальковані національними мовами [22, с. 90-93].

2. Ще одне джерело інтернаціоналізмів — національні мови. У різні історичні часи, внески в фонд інтернаціональних слів, було внесено декількома народами. Однією з перших була Італія, саме звідси стали поширюватися в інші мови інтернаціоналізми. Зокрема, це були слова, які стосувалися галузі фінансів: *bank - банк, credito - кредит, soldo - сальдо, bilancia - баланс*. Слова, які відносяться до будівельної галузі та архітектури: *facciata - фасад, galleria - галерея, balcone - балкон, salone - салон*. До галузі живопису та музики: *fresca - фреска, sonata - соната, cantata - , solo - соло*, назви нотних знаків; деякі військові терміни: *battaglione - батальйон*, та інші [22, с. 90-93].

З кінця XVIII, в XIX і XX ст. до складу інтернаціональної лексики вливаються слова англійської мови, зокрема терміни пов'язані з суспільно-політичним життям, також економічні терміни. Прикладами можуть бути: *meeting - мітинг, club - клуб, leader - лідер, interview - інтерв'ю, reporter - репортер, import - імпорт, export - експорт, cheque - чек*; спортивні терміни: *sport - спорт, box - бокс, match - матч, trainer - тренер, record - рекорд, start - старт, finish - фініш*; слова побутової тематики: *comfort - комфорт, service -*

сервіс, toast – тост, flirt – флірт, jumper – джемпер, jeans – джинси, bar – бар, та інші [72, с. 253-254].

Внесок інших національних мов в інтернаціональну лексику, з ряду причин був достатньо меншим. У числі інтернаціональних слів є: чеське — *робот*, фінське — *сауна*; арабські — *алгебра*, *алгоритм*, *алкоголь*, *гарем*, *кава*, *тариф*, *цифра*; з мов Індії: *веранда*, *джунгли*, *піжама*, *пуни*; з китайської мови — *женьшень*, *чай*; з японської — *соя*; перської — *жасмин*, *караван*; малайської — *орангутанг*; африканської — *шимпанзе*; та інші [75].

Поняття «лексичний інтернаціоналізм» - є достатньо відносним. Так, наприклад, арабське слово *kitab* – *книга*, не увійшло в мови Європи, але разом з іншими словами арабського походження, воно увійшло майже до всіх мов та народів, які мають відношення до ісламу. Таким чином, слово *kitab* є зональним інтернаціоналізмом, представленим на великій території. Багато з вище наведених прикладів інтернаціональної лексики, також є зональними, але належать до іншої зони — європейсько-американської [75].

Також важливим фактом є те, що відмінності між національними варіантами інтернаціоналізмів відносяться не тільки до звукового та морфологічного оформлення та написання, ступеня їх вживаності в мові і т.д., але дуже часто і їх значення. Ось наприклад, французьке слово *ambition*, англійське *ambition*, означають «честолюбство» (без негативного напрямку), «прагнення до якоїсь мети». В свою чергу українське слово *амбіція* означає «зарозумілість, марнославство» і вживається з іронією та засудженням. Французьке *partisan*, англ. *Partisan* – це не тільки «партизан», але перш за все, це «прихильник». Французьке *medicine*, німецьке *Medezin*, крім значення «медицина», також мають значення «ліки», а англійське *medicine* ще й «чаклунство», а також «талісман, амулет». Тож, інтернаціональні слова, стаючи загальноживаними набувають нових значень, частіше вже не інтернаціональними, а іноді зовсім втрачають інтернаціональне значення [27].

Зазначимо, що перші випадки вживання інтернаціоналізмів відносять до початку ХХ століття. Дж.Пеано висловлювався про «*vocabulos internationale*», Е.Ріхтер подібні лексичні одиниці називав: «*internationale Wörter* ». У той час

малось на увазі переважно європейських характер інтернаціоналізмів, хоча за словами В.В. Акуленко, який зробив величезний внесок у розвиток теорії інтернаціоналізації, не слід враховувати лише мови Європи, а також європейсько-американські [1, с.198]. Національність передбачає спільність мов, культур та їх зближення. Також, інтернаціоналізми можна розглядати, як перекладні еквіваленти один одного. Використані в різних мовах, такі лексичні одиниці, як : *геометрія, епоха, філософія, театр, інквізиція* позначають одні і ті ж самі поняття [38, с. 417].

Перед тим, як надати терміну «інтернаціоналізм» чіткого визначення, необхідно привести існуючі трактування цього поняття. Згідно «Словника лінгвістичних термінів», під керівництвом О.С.Ахманової, інтернаціоналізм — це слово (або вираз), що належить до спільно-етимологічного ряду мов, близьких за походженням, або за своїм історичним розвитком. Інтернаціональні, або міжнародні слова різними мовами світу, які створили, або ввели в загальне вживання позначення або предмети [6, с.308]. У наведених визначеннях поняття інтернаціоналізм, відсутня достатньо важлива характеристика, як схожість у звуковому оформленні та семантичному наповненні.

Згідно з сучасними тлумачними словниками: інтернаціоналізм — це слово, яке збігається за зовнішньою формою, повністю, або частково збігається за змістом, які виражають поняття міжнародного значення та які співіснують, в тому числі неспоріднених мовах. Ще одним, більш простішим визначенням може бути: інтернаціоналізми — один із видів іноземних слів. Однією, та найважливішою умовою інтернаціональності слів є спільність їх семантики: українське *ситуація*, болгарське *ситуація*, чеське *situace* та інші. В області термінології можливе свідоме зближення значень інтернаціонального слова, через міжнародну стандартизацію термінів. Основним джерелом появи інтернаціоналізму є будь-яка мова, або створювані слова з коренів грецької чи латинської мови, що представляють загальний фонд інтернаціоналізмів.

Найбільш досліджені інтернаціоналізми — слова європейського походження, основну частину яких складають слова грецької та латинської

групи, однак достатньо велика кількість подібних слів увійшло в міжнародний побут саме з сучасних мов: морські терміни — з нідерландської мови, музикальні терміни — з італійської мови, спортивні — з англійської мови. Лінгвістичний Енциклопедичний Словник описує інтернаціоналізми, як слова схожі за своєю будовою, повністю, або частково схожими за змістом, слова, які виражають поняття міжнародного характеру. З першого погляду, дане трактування нам здається повним, проте необхідно додати, що джерело походження слів інтернаціонального слова — мовний контакт. В своїх роботах В.В.Акуленко зазначає, що інтернаціоналізми мають схожу звукову та графічну оболонку, семантичну ідентичність, яка допомагає білінгвісту розуміти текст на чужій мові, здатність ототожнюватися в синхронії [1, с.98].

Всі лексичні одиниці, існуючі в кожній конкретній мові, утворюють його словниковий склад. Словниковий склад кожної мови не має певних меж, він постійно змінюється, поповнюючись новими елементами. Він являє собою складну систему, велику та рухливу. Його вивчення, дозволяє з різної точки зору виявити складні та різноманітні зв'язки, в яких знаходяться слова різної мови. Саме серед цієї величезної кількості лексичних одиниць, виділяється невелике коло — словниковий фонд, який об'єднує всі кореневі слова, ядро мови, це база, основа мови. Словниковий склад реагує на всі зміни, які відбуваються в різних сферах життя людини, фіксує це в мові та оновлюється частіше, ніж інші сфери в мові [44, с. 90].

Зазвичай особливу увагу приділяють інтернаціоналізмам в суспільно-політичній сфері. Частіше це терміни, запозичені англійською із мовного фонду латинської, грецької та інших мов. Наприклад: соціалізм, комунізм, демократія. Або ж це слова, які проникли з англійської мови: спорт, бокс, нокаут, кліринг та багато інших. З першого погляду здається, що переклад подібних термінів не повинен викликати труднощів при перекладі, але це зовсім не так. В англійському словнику може бути приведено десять значень перекладу слова *sport* і тільки одне з них — *спорт*, насправді є інтернаціональним [51].

Англійські слова: *alphabet, ampere, atom, barbarism, benzol, billiards, bulldog, cafeteria, caravan, catastrophe, chaos, demagogue, dynamo, economic, electric,*

element, energy, film, legal, minimum та інші, є зрозумілими не тільки для осіб, які володіють англійською мовою, як рідною, а й для тих, для кого англійська мова є іноземною [35]. Загальна зрозумілість слів досягається за рахунок міжнародного характеру слів. Інтернаціональне слово може виникнути не тільки шляхом запозичення його з іншої мови, а й внаслідок того, що обидві ці мови запозичили дане слово з іншої, третьої мови. Дані слова подібні за звучанням, написанням та значенням [51].

Contrast – контраст;

Dumping – демпінг ;

Manager – менеджер ;

Inflation – інфляція ;

Інтернаціональні слова використовуються в різних сферах науки та техніки:

у фізиці: *atom, proton, focus*;

у математиці: *plus, integral, theorem*;

у радіотехніці: *radio, diode, detector*;

у хімії: *cation, anion, amorphism, concentration*;

у медицині: *influenza, virus, syndrome* [30, с. 25].

Дуже важливою особливістю інтернаціональних термінів є те, що вони створили власне, фонд наукової термінології. Так, як інтернаціональні слова мають однакове значення, то такі слова в англійській та українській мовах є еквівалентами один до одного. Для їх перекладу не має бути ніяких труднощів, оскільки, форма слова вже підказує варіант перекладу [30, с. 26].

Хоча, іноді, існує два слова, одне з яких споконвіку вже українське, а інше інтернаціональне. У цьому разі, між ними може існувати відмінності у вживанні. Наприклад, англійському слову *industry* існує два українських відповідника: *індустрія та промисловість*. Друге, має більш ширше значення, в той час, як перше використовується лише до великої сучасної промисловості. З іншого боку, англійське слово *industry* може означати і галузь економіки, і такі поєднання, як : *farming industry, shipping industry, road-haulage industry*, мають перекладатися, як : сільське господарство, морський та річковий

транспорт та дорожній транспорт. Однак і в таких випадках використання інтернаціонального слова не призводить до смислових помилок [32].

Інтернаціональні слова — слова загального походження, що існують у багатьох мовах з одним і тим же значенням, але оформляються відповідно до фонетичних та морфологічних норм даної мови. За допомогою кореня таких слів, знаючи латинський алфавіт, легко перевести їх на українську мову [19, с.30] Основну частину таких слів, складають терміни галузі науки та техніки, суспільно-політичного життя, наприклад: *atom* (атом), *cosmos* (космос), *physics* (фізика), *mathematics* (математика), *diplomat* (дипломат), *confrontation* (конфронтація), *parlament* (парламент), *coalition* (коаліція), *constitution* (конституція), *resolution* (резолуція), *federation* (федерація), *capitalist* (капіталіст), *militarism* (мілітаризм), *assembly* (асамблея); економіки, наприклад: *import* (імпорт), *export* (експорт), *bank* (банк), *credit* (кредит); літератури і мистецтва, наприклад: *comedy* (комедія), *poet* (поет), *drama* (драма) [74, с.98].

Інтернаціоналізми в сучасній англійській та українській мові виконують основну роль — комунікативну. Вони включені в синтагматичні та парадигматичні відносини, беруть участь у словотворчих процесах і тим самим збагачують словниковий фонд даних мов [31].

Проблема перекладу інтернаціональної лексики є однією з найактуальніших, але на жаль вона не достатньо гарно вивчена, перекладачеві доводиться остерігатися не тільки псевдоінтернаціоналізмів, які можуть збити з пантелику навіть досвідченого професіонала, але і складнощів, які можуть виникати при виборі між збереженням інтернаціональної форми та підбором не однокореневого еквівалента рідної або іноземної мови. За ступенем поширеності інтернаціоналізми в англійській та українській мові займають не останнє місце, і їх переклад має певні особливості [23, с.155].

Головна мета перекладу — досягнення її точності, тобто адекватності. Адекватний переклад — це переклад, який здійснюється на рівні, необхідному для передачі повного, незмінного змісту, при дотриманні відповідного плану вираження, тобто норми мови. Для цього кваліфіковані перекладачі

використовують у своїй роботі перекладацькі трансформації. Сама трансформація полягає у зміні формальних або семантичних компонентів вихідного тексту при збереженні інформації призначеної для передачі [28, с.6].

У співвідношенні між оригіналом та засобами відтворення в перекладі можна спостерігати певні закономірності. По-перше, це постійна необхідність відступати від дослівної точності, визначити вибір окремого елемента в перекладі, залежно від функцій його в контексті, а не від рівня прямої відповідності елементу оригіналу. По-друге, це закономірності приватного та конкретного порядку, наприклад: однозначність в розкритті терміну, конкретні форми використання специфічних елементів граматичної структури при передачі специфічних елементів вихідної мови, використання в мові ідіом при перекладі різного роду літератури [28, с. 71].

Отже, існує декілька причин неадекватного перекладу:

1. Однозначний смисловий зв'язок одного слова з іншим, що порушує стилістичні норми мови.

2. Недосконалість в плані повноти розкриття значень [31].

Необхідно зазначити, що особливості інтернаціоналізмів та псевдоінтернаціоналізмів, а також їх переклад, були досліджені в роботах багатьох авторів, зокрема: Л.І.Борисова, В.Н.Комісаров, В.А.Татарінова, А.В.Суперанська та інші. Крім того, вчені розглядали граматичні та стилістичні особливості текстів, які обумовлюють вибір підходу перекладу. Актуальність дослідження особливостей інтернаціональної лексики англійської мови та її роль в суспільно-політичних текстах, обумовлена потребами сучасної перекладацької практики та важливістю точного та адекватного перекладу політичної літератури [18, с. 253].

Як правило, переклад таких слів, як: *parliament*, *contrast*, *computer*, не викликає ускладнень, навпаки, в тексті вони можуть виконувати роль, так званих підказок, за допомогою яких можна зрозуміти сенс цілого, навіть якщо не зрозумілі інші слова. Проблема виникає в тих випадках, коли в інтернаціональних словах є чисто українські синоніми, в цьому випадку, інтернаціональне слово носить більш вчений, або термінологічний характер, а

вибір між двома варіантами буде залежати від характеру тексту та його адресата [17, с.15].

За останні роки кількість запозичень, особливо з англійської мови значно зросла — шейпінг, кліринг, моніторинг, кілер, трилер та інші. Це є неминучим, через відсутність подібних слів, для яких в українській мові немає позначення (наприклад, переважна частина термінів ринкової економіки та комп'ютерної техніки).

Отже, з цього підпункту можна зробити висновок, що інтернаціоналізми — це слова спільного походження, які існують в багатьох мовах з одним і тим же значенням та зазвичай оформлюються у співвідношенні з фонетичними та морфологічними нормами даної мови. Основну частину слів інтернаціональної лексики формують слова з роду науки та техніки, суспільно-політичного життя, економік, літератури та мистецтва. До складу інтернаціональних слів також можна віднести ті слова, які зазвичай в незмінній формі запозичуються іншими мовами.

1.2 Переклад псевдоінтернаціональної лексики

У практиці перекладу, мабуть, немає більш «підступної» лексики, як інтернаціоналізми. Цьому виду лексики теоретики дали назву «помилкові друзі перекладача». Труднощі її перекладу, перш за все, в подібній формі слів в мові джерела та мові перекладу. Причини існування подібної форми можуть бути різні, але найчастіше — це результат взаємовпливу мов або випадкових збігів [28, с.56].

В англійській та українській мовах слова такого виду в переважній кількості є прямі або опосередковані запозичення із загального третього джерела (частіше всього це інтернаціональна лексика або псевдоінтернаціональна, або паралельні похідні від таких запозичень). В англійській та українських мовах «помилкові друзі перекладача», які налічують кілька тисяч слів, зустрічаються в межах чотирьох частин мови: іменники,

прикметники, прислівники та дієслова. У достатньо великій кількості в даній ролі виступають непоодинокі слова, а всі представники відповідних словотворчих форм. Зрозуміло, що для осіб, які володіють основами другої мови. Помилкові ототожнення мають місце лише в однакових частинах мови: іменники перекладаються іменниками і т.д., омонімія ж частин мови, як правило не викликає ускладнень. З семантичної точки зору, вводять в оману, виявляються слова, які відносяться до аналогічної або суміжно-семантичним сферам, що можуть виявлятися в подібних контекстах; явно випадково збігаються лексеми. Розбіжності в парах «хибних друзів перекладача», можуть бути помітними в понятійному змісті, реаліях, стилістичних характеристиках і лексичної сполучуваності, на практиці всі типи розбіжностей нерідко переплітаються [36].

При порівнянні англійської та української мови, можна виявити безліч слів схожих звучанням та написанням. В основному ці запозичення, або з однієї мови в іншу, або обома мовами з третього загального джерела: як правило, з латинської, французької, грецької (*parliament, diplomat, method, theory*). Слова такого роду можуть як допомагати, так і заважати перекладачеві. Допомогу вони виявляють в тих випадках, коли збігається значення та звучання слова. Незалежно від контексту, слово *zinc* буде звучати як *цинк*; *chameleon* як *хамелеон*; *panorama* як *панорама*; *classical music* як *класична музика*. Таку лексику прийнято називати інтернаціональною. Для тих, хто вивчає мову, ці слова служать опорою, на якій будується зміст тексту [37, 57с.].

Однак, будучи запозиченим з іншої мови, слово може набути нового значення, його семантична структура може повністю змінитися. Не виключення і чисто випадкові збіги. Такі слова слід називати псевдоінтернаціональними. У французькій мові вони отримали назву «*faux amis du traducteur*» - «помилкові друзі перекладача». Даний термін, що закріпився у французькій, має перевагу паралельного вживання німецьким та англійським описовим зворотом (*irreführende Fremdwörter, misleading words of foreign origin*), який може бути віднесений до будь-яких слів відповідного типу.

Принципово важливо розрізняти «помилкові друзі перекладача» в усній та письмових формах. Ця вимога обов'язкова в зіставленнях мов з абсолютно різними писемностями, або навпаки із загальною писемністю, але фонетично несхожою лексикою. Для української та англійської мови, з їх схожими видами письма, що знаходяться в закономірних відповідностях, дане розмежування може фактично не проводитися, хоча ступінь до якої зіставляються лексеми ототожнюються двомовними засобами [40].

Історично псевдоінтернаціональна лексика, або «помилкові друзі перекладача» виникають в результаті взаємовпливів мов, в обмеженій кількості випадків в результаті випадкових збігів, а в близько споріднених мовах ґрунтуються на схожих словах. Їх загальна кількість і роль кожного з можливих джерел в їх утворені, виявляються різними для кожної конкретної пари мов, визначаючись генетичними та історичними зв'язками мов.

З першого погляду може здатися, що псевдоінтернаціональна лексика, вводить в оману тільки людей, котрі погано володіють мовою та тільки починають її вивчати. В реальності, як зазначають дослідники цієї лексичної категорії, виявляється небезпечною саме для осіб, які впевнено користуються мовою, хоча і не досягають ступеня адекватної незмішаної двомовності, тому і допускають помилкові ототожнення окремих елементів іноземної та рідної мови [39, с.6].

Псевдоінтернаціональні слова — лексичні одиниці в різних мовах, близькі за формою, але різні за значенням. У кінці 60-х років був навіть спеціальний словник таких слів. Псевдоінтернаціональні слова також виникли в результаті запозичення, але при цьому слово було запозичене не у всіх значеннях, а лише в одному, або дві мови запозичили з третьої одне і те ж саме слово, але в різних значеннях, або, нарешті, в процесі запозичення слово зазнає корінне переосмислення [31].

В усному мовленні сама екстралінгвістична ситуація нерідко підказує правильний сенс. При перекладі письмового тексту ми позбавлені такої додаткової опори. Хоча зовнішня схожість слів настільки велика, що деякі, навіть досвідчені перекладачі допускаються помилок. Для перекладача

псевдоінтернаціональна лексика особливо небезпечна. Для таких випадків існують наступні правила:

1. Не можна забувати про те, що у ряді слів в обох мовах схожість чисто формальна — у них немає жодного загального пересічного значення. При цьому контекст нагадує про те, що відповідність — помилкова. Зазвичай це відбувається через те, що різномовні аналоги належать до одного кола понять. Наприклад: англійське слово *decade* та українське — *декада*, означають певний проміжок часу, але перше — десятиліття, а друге — десять днів. Англійське слово *biscuit* та українське *бісквіт* відносяться до кулінарної сфери, але перше — це сухе печиво, галета, а друге — випічка із солодкого здобного тіста [35].

2. Ще більш підступними є слова, які при наявності загального значення зі співвідносними з ним українськими словами мають і інше значення, непридатні останнім. Наприклад, *fiction* – це не тільки *фікція*, але й *художня література*, *белетристика*, *false* – не лише *фальшивий*, а й *помилковий*, *штучний*, *officer* – не тільки *офіцер*, а й *чиновник*, *поліцейський*, *капітан на судні* і т.д.. Такі приклади становлять більшу частину псевдоінтернаціональної лексики, тому потребують особливої уваги. Страховкою може бути лише дуже уважна перевірка контексту та перевірка всіх значень слова за словником [35].

3. Дуже часто, навіть в тих випадках, коли в контексті реалізується саме те значення, яке є загальним для української та англійської мови, доводиться відмовлятися від однойменної відповідності через різні норми сполучуваності. Наприклад, якщо *Administration of the USA* перекладається, як *адміністрація США*, то *coalition Administration*, як *коаліційний уряд*. При перекладі словосполучення повністю складеного з інтернаціональних слів *theoretical and organization defects*, бажано останнє слово трохи змінити: *теоретичні та організаційні прорахунки (промахи)*. Іноді, під тиском норм сполучуваності в перекладі дуже зручно скористатися готовим кліше: «... *the general and his fellow officers*» - «генерал та його товариці по зброї» та інші. Застосування подібних стійких поєднань надає природність звучання і в якійсь мірі компенсує можливі стилістичні втрати в інших ділянках тексту.

4. Не можна нехтувати тим, що однойменні відповідності в обох мовах можуть мати різне емоційно-оцінне забарвлення. До недавнього часу українське слово *бізнесмен* мало негативне забарвлення, хоча в англійській мові, з якої воно було запозичене, вживається в основному нейтрально. Тому при перекладі часто доводилось користуватися поєднанням: ділові люди, представники ділових кіл [35].

Семантичні невідповідності дуже часто пов'язані з тим, що в одній мові слово може мати більш загальне значення, а в іншій — більш конкретне. Семантичні відносини між інтернаціональними словами можуть бути наступні:

- повна семантична відповідність;
- повна невідповідність значень;
- часткова невідповідність значень.

До групи повних невідповідностей можна віднести слова, не цілком схожі за формою але, які можуть викликати помилкові асоціації та ототожнюватися один з одним, не зважаючи на розбіжність їх значень. Наприклад, слово *humanity*, перекладається на англійську мову словом *гуманність*, а не *гуманізм*. Причини даних помилок криються не в іншомовному контексті, а в слабкій мовній орієнтації самого перекладача [5, с. 181-182].

Взагалі існує два варіанта часткових невідповідностей:

1. Українське слово збігається з англійським, але тільки в одному з його кількох значень.

У цю групу псевдоінтернаціональної лексики входить велика кількість слів, переклад який викликає істотні труднощі. Так, наприклад слово *revolution* означає не тільки *революція*, але і *реакційний переворот*; *champion* – не тільки *чемпіон*, а й *переможець, захисник, прихильник, борець*; *popular* – не лише *популярний*, а й *народний, доступний, поширений*; *record* – не тільки *рекорд*, але і *протокол, запис, реєстрація, пластинка* [76, с.212].

Таким чином при перекладі необхідно звертати увагу на частотність вживання того чи іншого значення англійського слова, досить часто саме це допомагає обрати правильний варіант перекладу.

2. В українського слова є значення, відсутнє у його англійській відповідності [11, с. 178].

Цей випадок зустрічається значно рідше: український варіант перекладу має декілька значень та лише одне відповідає англійському. При цьому контекст ніяк не показує перекладачеві, що подібний варіант перекладу є невірним. На допомогу контексту не потрібно розраховувати, особливо, коли лексичні одиниці в двох мовах належать до одного кола понять. Зазвичай це відбувається, коли слово запозичене з третьої мови: так, наприклад, слово *аудиторія* ширше за значенням англійського *auditorium*. Українською можна сказати аудиторія читачів, в англійській мові такого поняття не існує.

3. Українські та англійські слова, подібні за формою не збігаються ні в одному значенні.

- *complexion* – не комплекція, а колір обличчя;
- *magazine* – не магазин, а журнал ;
- *decade* – не декада (десять днів), а десятиліття;
- *fabric* – не фабрика, а тканина;
- *compositor* – не композитор, а складач;
- *balloon* – не балон, а повітряна кулька [73, с. 54].

4. Українські та англійські слова, подібні за формою та близькі за значенням, але відрізняються стилістичними конотаціями: англійські слова *ambition*, *career* – мають нейтральні значення, в свою чергу їх українські відповідники — *амбіція та кар'єра* містять негативну оцінку [73, с.55].

Перекладачеві слід бути дуже уважним при перекладі суспільно-політичних текстів, тому що дуже часто з вигляду інтернаціональна лексика виявляє значні розбіжності у вживанні того чи іншого слова.

При перекладі псевдоінтернаціональної лексики, особливу увагу слід приділяти стилістичним розбіжностям. Особливо через те, що ряд значень інтернаціонального слова в мові - джерела може носити нейтральний, нормований характер, а в мові перекладу дане слово може відноситися до розмовного або книжкового стилю. При перекладі зазвичай виникають труднощі, коли в інтернаціональних слів вже споконвіку існують українські

синоніми: *injection* — *ін'єкція* (укол); *hotel* — *готель* (готель); *image* — *імідж* (образ); *consensus* — *консенсус* (згода); *strategy* — *стратегія* (методика); та інші [72, с.31].

З наведених прикладів стає очевидним, що інтернаціональне слово носить більш вчений або книжковий характер, а вибір варіанту перекладу буде залежати від типу тексту та його адресата. Англійські слова та схожі за формою їх українські еквіваленти, що мають одне й те саме значення, можуть мати різні конотації. Наприклад, семантична структура англійського слова *discrimination*, може перекладатися як нейтральними значеннями: *виділення, диференціація, розмежування, встановлення відмінностей*, так і значеннями з негативною конотацією: *дискримінація, приниження в правах, неоднакове ставлення* [28, с.54].

Ступінь семантичних розбіжностей виявляється неоднаковою в різних частинах мови: найбільш специфічні значення прикметників та ще більш, значення прислівників. Дуже часто неможливо вивести семантичні розбіжності в словах цього типу, які відносяться до іншої частини мови. Прикметник *absolute* та його еквівалент *абсолютний*, повністю або майже повністю збігаються в значеннях при перекладі.

Значне місце серед інтернаціональної лексики займають випадки міжмовної омонімії та паронімії. При цьому міжмовна омонімія завжди зворотня, тобто сприймається носіями обох мов. Міжмовні пароніми також можуть бути двосторонніми та зворотніми, тобто вводять в оману носіїв обох мов, особливо часто це відбувається, коли міжмовна паронімія базується на внутрішньомовній. Наприклад, англійські слова *specially* — *especially* викликають труднощі у самих англійців, а звідси, звичайно і в українців. Як правило, міжмовна паронімія є односторонньою [29, с.13].

Розбіжності в предметно-логічному змісті слів української та англійської мови, в ряді випадків пов'язані з розбіжностями в самому житті народів. В цьому випадку неминучими є коментарі про реалії, без яких, будь-які мовні зіставлення будуть неповноцінними. Істотну роль грають випадки

слововживання, пов'язані з розбіжностями реалій. Наприклад, для правильного вживання українського слова *ректор* англійський перекладач повинен знати, що в Україні так називають голову будь-якого вищого закладу, в той час, як англійським терміном *rector* називають тільки глав шотландських університетів та керівників двох коледжів Оксфорда [8, с.78].

Крім того, виникає необхідність врахування можливих розбіжностей стилістичних характеристик асоційованих слів. Такі розбіжності можуть супроводжуватися частковими семантичними розбіжностями, але зустрічаються і в словах з однаковими значеннями. Тому неможливо розуміти слово та правильно користуватися ним, не знаючи його функціонально-стилістичного та емоційно-експресивного забарвлення. Частіше всього в англо-українських відносинах зустрічаються розбіжності функціонально-стилістичного забарвлення, тобто допустимість вживання слів в певних частинах мови.

Зазначені вище особливості слів, які відносяться до «хибних друзів перекладача», показують на скільки важливо для перекладача враховувати стилістично-семантичні відмінності між словами, що виникають із різної сфери вживання цих слів в різних мовах. Мало систематизованим та не достатньо вивченим залишається ще один вид псевдоінтернаціональної лексики, де причиною помилки служить не слово, а ціле висловлювання. Іноді смислова структура висловлювання здається цілком очевидною, але висловлювання має зовсім інший зміст [12, с. 145].

Для того, щоб уникнути подібних помилок при перекладі інтернаціональної та псевдоінтернаціональної лексики, достатньо дотримуватися наступних правил. По перше, уважно дослідити семантичну структуру, значення та приклади застосування іноземного слова. По-друге, дізнатися про всі можливі варіанти перекладу даного слова, уважно вивчити контекст та значення вибраного вами варіанту перекладу. По-третє, подивитися в україно-англійському словнику можливий спосіб перекладу.

Отже, з усього вище описаного, зрозуміло, що дана група лексики вимагає підвищеної уваги з боку перекладача. Уважний аналіз контексту,

словники та енциклопедії, можуть навіть перекваліфікувати «хибних друзів перекладача» у найкращих друзів.

1.3 Суспільно-політична лексика на сучасному рівні

За останні десять років, різні аспекти поєднання мови та суспільства все більше приваблюють спеціалістів. Двадцять перше століття виділяється глобальними змінами в економіці та суспільстві, прогресом в науково-технічній сфері, який прийнято називати інформаційна революція. Будь-яка зміна в соціумі, призводить до змін у мові. Завдяки зросту термінологічної лексики, який викликаний розвитком освіти, науки, техніки, виробництва та іншого, розглядаються особливості лексики, а також окремих терміносистем [40].

Суспільно-політична лексика — це частина лексичного фонду мови, в якій особливо чітко змальовується соціальна структура суспільства, світогляди та види удосконалення суспільного та політичного життя країни. Найвідомішими дослідниками суспільно-політичної лексики були: А.Б.Новиков, В.І.Максимов та інші.

На думку А.П.Чудинова, варто розмежовувати поняття : “політична лексика” та “політична термінологія”. Що стосується політичної термінології, то вона не входить до словникового складу мови та застосовується виключно в наукових текстах, які орієнтовано на політологів. Політична лексика — це поєднання загальноживаних слів, які можуть розуміти різні прошарки населення. Ще однією відмінністю є те, що політична лексика насамперед пов'язана з суспільним життям носія мови [37, с.60].

До основних характеристик суспільно-політичної лексики відносять:

- розподіляється на групи: жаргонна, іншомовна та скорочені слова;
- має основну функцію — маніпулятивну, тобто керувати суспільством та суспільною думкою, нав'язування своїх ідей оточуючим;

- емоційно — оцінна, тобто політичні метафори, клички та інше [33, с.110].

Також варто зазначити, що до суспільно-політичної лексики необхідно відносити: назви державних та політичних партій, суспільні установи, назви соціальних реалій та політичні жаргонізми.

Дослідження в сфері суспільно-політичної лексики, викликає достатньо великий інтерес у лінгвістів. Це може бути викликано збільшеною кількістю досліджень політичної комунікації, аналізом досліджень комунікативної діяльності. Не дивлячись, на велику кількість зусиль та намагань дослідити суспільно-політичну лексику, все рівно залишається декілька невирішених питань. Наприклад, розвиток політичного словника, визначення тематичних кордонів, а також уявлення вербального політичного простору [16, с. 245].

Як відомо с досліджень науковців, лексичний ярус є найбільш вразливим до змін. Звичайно це зрозуміло, в залежності від інтенсивності розвитку політичної сфери, удосконалюється і лексика на кожному етапі свого розвитку. Саме в даній сфері спостерігаються суттєві зміни, зумовлені суспільно-політичним розвитком.

Суспільне життя виділяється поєднанням різноманітних та взаємопов'язаних сфер життя. Основними серед них є: економічна, політична, соціальна та духовна. Кожна з них являє собою певну систему, с конкретним типом організації та управління.

Політична сфера виникла з появою людського суспільства і буде тим, чи іншим способом пов'язана з ним. Вивчення та дослідження даної частини людського життя, дає можливість розуміння політичних інститутів, політичного життя та руху, самої політики в цілому. Визначення поняття суспільно-політичної сфери, її суті та характер вираження є найважливішим пунктом для усвідомлення природи політики та держави, дозволяє виділяти політичні відносини з усієї суми суспільних відносин. З давніх часів, відіграючи достатньо важливу роль в житті суспільства, політична сфера викликала увагу представників різних суспільних наук – в першу чергу

лінгвістів, а саме –лінгвістів-перекладачів, також права, економічної теорії, соціології та психології [16, с. 246].

Питання перекладу матеріалів даної сфери, поєднуються в одну групу, характеризувану, як суспільно-політична література, ораторську справу та публіцистику. Перш за все це пов'язано з агітаційною установкою матеріалу в поєднанні з термінологією, книжкових та писемних елементів в словнику та синтаксисі, з відтінками художньої літератури, тобто розкриття засобів окраски тексту та різноманітних шарів словникового складу. Оскільки полеміка завжди є частиною суспільно-політичної літератури, вона чітко показує відношення автора до висловлювань, до питання, яке розглядається, та оскільки в статті публіцистичного напрямку можуть вирішуватися поточні та важливі проблеми суспільного життя, оскільки немає можливості та необхідності розмежовувати суспільно-політичну лексику та публіцистику [20].

Переклад суспільно-політичної та соціально-політичної літератури та документів даного напрямку, або просто суспільно-політичний переклад, є достатньо важким для спеціалістів, тобто перекладачів, ніж звичайний переклад літературних та художніх текстів, або переклад текстів вузької тематики. Хоча, в обох випадках перекладу необхідно виконати «художній» переклад, оскільки текст суспільно-політичної тематики не поступається своїй художності та соціальності. В більшості випадків ми можемо зрівняти суспільно-політичний переклад з засобом ідеології населення та пропаганди.

Суспільно-політичний переклад являється найвищою точкою професійного юридичного перекладу. Це відбувається через те, що в процесі перекладу зачіпаються інтереси окремих особистостей та груп людей, він може мати вплив на різні народи та нації. Тексти суспільно-політичного змісту вміщують в собі терміни, які перекладач зобов'язаний передати в чіткості та точності [20]. Суспільно-політичним текстам характерне агітаційне та пропагандистське направлення, полемічність, строгий тон. Переклад політичних та суспільних текстів – досвід багатьох поколінь серед перекладачів, тому, що публіцистика, політика та соціологія занадто тісно пов'язані з життям суспільства.

До основних особливостей суспільно-політичного перекладу, перш за все відноситься відмінність від перекладу звичайної художньої літератури, де перекладача не затискають в рамки та він в праві використовувати вільний переклад, або від науково-літературного перекладу, де перш за все необхідна достовірність та точність кожної деталі тексту оригіналу. Саме через це, суспільно-політичний переклад на стільки складний [21, с.213].

В першу чергу, перекладач знайомиться зі структурою тексту та його основною думкою. Потім проводиться глибокий аналіз, що дозволяє перекладачу виділити та проаналізувати словосполучення та слова схожі за змістом, виділяє точне значення кожного слова, які можуть змінювати своє значення в певному контексті. Наступним етапом перекладу є вираження тексту оригіналу засобами іншої мови, дуже важливо саме на цьому етапі передати повну смислову та стилістичну думку публікації. Заключний етап – редагування отриманого тексту, коли перекладач оцінює роботу з точки зору завдань перекладу. Серед задач перекладу художньої та суспільно-політичної літератури є багато спільного, основною з яких є використання мовних категорій [33, с.126].

Отже, суспільно-політична лексика – це лексична система мова, в якій наочно відображені соціальна структура суспільства, світоглядні установки, а також способи організації суспільного життя країни. Суспільне життя виділяється поєднанням різноманітних та взаємопов'язаних сфер життя.

Розділ II. Способи перекладу сучасної інтернаціональної лексики на матеріалі суспільно-політичних текстів

2.1 Способи перекладу інтернаціональної лексики

Зростаюча роль інтернаціональних слів в різних сферах людського життя, тим чи іншим способом пов'язана з процесами взаємодії мов, передбачає дослідження саме інтернаціональної лексики, а також видів її перекладу. Політична мова, як в українській, так і в англійській належить до спеціальностей лінгвістичного напрямку та являється сферою підвищеної мовної відповідальності. Саме вона є офіційною мовою державної влади.

Зазвичай переклад інтернаціональної лексики викликає деякі труднощі. Це може бути викликано схожістю форми слова вихідної мови та мови перекладу. Причинами схожості форми можуть бути різні, наприклад результат взаємодії мов, або найбільш простіше – випадковий збіг [4, с. 59].

Дуже важливим моментом при вивченні інтернаціональної лексики є те, що запозичуються в основному іменники, в той час, як прикметники, прислівники, дієслова та інші частини мови вже існують у мові та здатні розкрити повну картину світу певної мовної культури, крім того саме від інтернаціональних іменників можуть утворюватися ті ж дієслова, прикметники та інші частини мови. Наприклад: *заспамити, забанити, піарити* та інші. Будь-який перекладач зобов'язаний застосовувати власний, особливий підхід до перекладу інтернаціональної лексики, яка займає достатньо кріпке та важливе місце серед запозичень [41, с.230].

Інтернаціональні слова, які повністю збігаються за значенням, зустрічаються дуже рідко. Тим часом, слова ототоженні, завдяки подібності в плані вираження, в декількох мовах, в питаннях змісту чи вживання, в повному сенсі відповідають або повністю не відповідають один одному. Хоча, важливо зазначити, що переклад такої лексики допускає можливість використання дослівного перекладу.

Доказами можуть слугувати наступні переклади: з газет: «The Guardian» та «The Independent»:

1. *The paper argues that this decision seriously handicap the country's economy.*

Газета вважає, що це рішення завдасть серйозної шкоди економіці країни [59].

2. *Important information – важлива інформація [62].*

3. *You may experience discomfort in the form of eyestrain.*

У вас може виникнути дискомфорт у вигляді напруги зору [59].

4. *A viable candidate to solve our energy problem [59].*

Життєздатний кандидат на рішення наших енергетичних проблем.

Виходячи с даних прикладів, можемо зробити висновки, що перекладач може перекладати слова буквально, але тільки тоді, коли досвід та почуття мови підказують йому, що саме даний вид перекладу для цієї конкретної ситуації, представляє найбільш адекватну передачу тексту оригіналу. Дуже часто при перекладі виникають семантичні невідповідності. Дуже часто це виникає через те, що в одній мові слово має більш загальне значення, а в іншій більш конкретне. Семантичні відносини інтернаціональних слів в зіставлених мовах, можуть мати або повну невідповідність значення, або повну відповідність.

До повних невідповідностей належать слова, які не зовсім схожі за формою, але можуть викликати помилкові асоціації та ототожнюватися один з одним, не дивлячись на фактичну відмінність значень поданих слів. Наприклад, в даній фразі: «*People behave without humanity to political world*» [69], що в перекладі буде: «*Люди ставляться не гуманно до політичного світу* », тобто слово *humanity* українською мовою перекладається, як *гуманність*, але не *гуманізм* [77, с.456].

Найбільші розбіжності виникають, коли слова в рідній мові мають схоже значення зі словом в іншій мові, але тільки в одному із його багатьох значень, також, коли у слова існує значення, яке зовсім відсутнє в іншій мові. Наприклад, у наступному виразі: «*German national statistici office*» [64]

українською мовою перекладається: «*Національне статистичне управління Німеччини*». Слово *office* в англійській мові може мати безліч значень: офіс, канцелярія, пост, відділ, комітет, приміщення, функція, представництво та інші, в той час, як в українській мові має лише одне та стійке значення – приміщення, або представництво будь-якої компанії [40].

Дослідивши достатню кількість інтернаціональних слів, можна зробити висновок, що для перекладача дуже важливо не звертати увагу на знайому графічну форму слова, тому що в перекладі можна допустити буквалізм. Буквалізм – це помилка перекладача, коли відповідно до даного випадку значення слова, використовується головне, або найвідоміше значення. Хоча це відбувається не так часто, тому що інтернаціональні слова мають однакове значення в багатьох мовах, в будь-якому разі необхідно звертати увагу на контекст.

Іноді, при перекладі в українського слова є значення, яке відсутнє в англійській мові. Наприклад, «*The auditorium is demanding a referendum...*» - «*Аудиторія вимагає провести референдум*» [55]. Значно рідше можна зустріти, коли з ряду значень слова, тільки одне відповідає англійському. На скільки нам вже відомо, це відбувається, коли слово запозичене з третьої мови. Так українське слово *аудиторія*, може також трактуватися, як: аудиторія слухачів, аудиторія глядачів, аудиторія читачів, в той час, як в англійській мові такі варіанти перекладу неможливі.

Дуже часто в текстах зустрічаються слова, переклад яких слід підбирати виключно з урахуванням контексту. «*In testing such dishwasher, a first step might be to attack program operations*» - «*Тестування пральної машини починається з перевірки основних режимів*» [49, с.340]. В даному випадку перекладом слова *attack* є – *перевірка*. Використовується досить поширене значення для української мови.

Ще одним схожим прикладом може слугувати переклад дієслова *triumph*. «*After many years of intensive research a French scientist has triumphed with the equivalent of Google Earth under water*» - «*Після багатьох років інтенсивних*

досліджень французький вчений випустив аналог Google Планета Земля». В даному реченні застосовується заміна значення слова *triumph* на *випускати* [34, с.178].

Основне завдання перекладача уміло виконувати перекладацькі трансформації, для того, щоб перекладаний текст передавав якомога більше інформації, яка міститься в тексті оригіналу, при дотриманні відповідних норм мови. Більш складним завданням є переклад різнорідної категорії слів, яка більше всім відома, як «помилкові друзі перекладача». Лексичні одиниці, які не мають нічого схожого в семантиці вихідного слова англійської та української мови, які також мають зовнішню схожу оболонку та різняться в значеннях. Слова, які не мають збігів в значенні вихідного слова, прийнято називати псевдоеквівалентами перекладача, тобто «помилкові друзі перекладача», зміст таких слів зазвичай призводить до спотворення тексту в цілому [24, с. 88].

Англійські інтернаціональні слова та вирази можуть перекладатися наступним чином:

- 1) Буквальний переклад
- 2) Переклад на основі контексту та інших додаткових факторів.

Прикладами можуть слугувати наступні вирази:

- *substantive proposal* – конкретна пропозиція; пропозиція по суті; істотна пропозиція.
 - *dynamic program* – динамічна програма; гнучка програма.
 - *double standard* – подвійний стандарт; подвійна міра.
 - *progress report* – доповідь щодо прогресу; доповідь про виконану роботу.
 - *community property* – спільна власність (спільна власність подружжя)
- [31].

Не слід думати, що переклад даної лексики не допускає дослівного перекладу, інколи це досить коректно, коли буквальне значення несе адекватну передачу оригіналу. В той же час саме буквальний переклад термінів та термінологічних словосполучень можуть привести до помилок. Пумпянський А.Л. до основних помилок відносить:

1. Переконання в однозначності слів.

2. Змішаність графічного виду слова.

3. Переклад слів більш конкретними значеннями, ніж є насправді.

4. Невміння підшукати відповідного (правильного) українського еквівалента .

5. Незнання у викладені наукового матеріалу.

6. Невміння способу передачі матеріалу мовою перекладу [30].

Зазвичай при перекладі слів інтернаціонального походження перекладачі використовують прийоми транслітерації, транскрипції, в деяких випадках використовується описовий переклад. Інколи застосовуються одразу декілька способів передачі.

Транслітерація: *animator* – аніматор; *atom* – атом; *moped* – монед; *stress* – стрес; *tribalism* – трибалізм; *know-how* – ноу-хау; *impeachment* – імнічмент.

Приклади транскрипції: *manager* – менеджер; *chip* – чип; *trainer* – тренер.

Описовий переклад: *dramaturg* – завідуючий репертуаром у театрі; *declinist* – особа, яка песимістично оцінює тимчасові досягнення в економіці країни [30, с.24].

Також необхідно зазначити про способи упровадження інтернаціоналізмів. Всього їх налічується 3 види: калькування, транслітерація та транскрипція. Калькуванням називають такий спосіб впровадження, при якому відбувається заміна складових частин, тобто морфем, їх еквівалентами. Наприклад: *suicide* – самогубство. Транскрипція – дія відбувається фонетичним способом, тобто при перенесені слова в іншу мову зберігається його звукова форма. Наприклад: *restaurant* – ресторан. В разі транслітерації запозичується написання слова, літери в запозиченому слові замінюються буквами запозиченої мови, а отже слово починає читатися за усіма правилами мови, яка упроваджує слово. Наприклад: *hotel*, *zebra*, *sport*. Звідси можна зробити висновок, що кожне слово, яке надходить до іншої мови спершу пристосовується до фонетичних, граматичних та семантичних властивостей мови [8, с. 78-80].

В якості перекладу інтернаціональних слів *revolution* та *revolutionary*, перекладач дуже часто використовує українські еквіваленти *революція* та *революційний*, що порушує норми сполучуваності мови та можуть справляти не дуже гарне враження на читача. Дані слова в інтернаціональному значенні в українських вузькоспеціальних текстах не рекомендується використовувати.

Наприклад, вираз «...*revolutionary changes in tube design were required*» [68], що в перекладі буде: «...*ніяких революційних змін в конструкції трубки вносити не треба було*». Даний переклад є не зовсім коректним розуміння, тому необхідно було перекладати таким чином: «...*ніяких радикальних (істотних) змін до конструкції трубки вносити не треба було*». Що стосується прикметника *revolutionary*, то як на мою думку, дуже гарним варіантом перекладу може бути – принципівий. Наприклад: *revolutionary assembly method* – принципово новий метод складання [46, с.908].

Також, в багатьох тестах можна зустріти усім нам відомий інтернаціоналізм *candidate*, з яким при перекладі можуть виникнути певні труднощі, оскільки зазвичай даний прикметник зустрічається з дуже широким колом іменників та вимагає вибору відповідного еквіваленту. Наприклад:

- *candidate material* – підходящий матеріал;
- *detector candidates* – типи детекторів;
- *structural candidates* – варіант конструкції.

Будь-яку сполучуваність даного інтернаціоналізму з іменником необхідно враховувати при перекладі. Однак, інколи перекладач цього не робить і виникають певні казуси [43, с. 406].

Однією з умов, яка дозволяє вільно оволодіти інтернаціоналізмами є диференційований підхід до їх відбору та закріплення, а також складання їх методичної типології, тобто розмежування мовних одиниць за типами, з точки зору складності їх вивчення. Виходячи з цього, інтернаціоналізми можна поділити на певні групи:

- 1) Слова, які збігаються за формою: *journalist* – *журналіст*.

- 2) Слова – «гібриди», тобто значення даної групи слів можна встановити за допомогою аналізу його складових компонентів. Наприклад: *impulsive* – імпульсивний.
- 3) Слова – «сленг» - слова, які використовуються певною групою людей. Наприклад: *fake, hype, top, trend*.
- 4) Власні назви, що є найлегшою групою та не представляють особливих труднощів для перекладачів у перекладі. Наприклад: *Kazan – Казань, Pushkin – Пушкін, Kiev – Київ* [51].

Тож, можна з даної типології інтернаціоналізмів можна зробити висновок, що дану лексику можна розглядати, як частину лексики, головною особливістю якої є полегшення її засвоєння та запам'ятовування.

2.2 Інтернаціональна лексика в суспільно-політичних текстах

У зв'язку з посилення тенденції глобалізації в житті суспільства та процесом оволодіння людьми дедалі більшою кількістю іноземних мов, сприяють збільшенню числа інтернаціональних слів, а внаслідок і міжнародної лексики. Інтернаціональні слова можна назвати особливим класом серед запозичень, хоча, якщо лексичні запозичення зустрічаються майже в усіх сферах людської діяльності, то інтернаціоналізми частіше всього в соціальній, політичній, науковій, масово-інформаційній сфері [37, с. 57].

Характерною рисою перекладу є те, що він вміщає в собі елементи художнього перекладу, тобто зображення місця та учасників дії та спеціального перекладу – зображення певної термінології. Переклад суспільно-політичної лексики виділяється тим, що йому можна дати назву – інформативний переклад, тобто переклад текстів, основна функція яких полягає в донесенні певної інформації, а не в її художньому змалюванні. Хоча інформативний переклад не виключає присутність рис художнього перекладу.

Лексика суспільно-політичного змісту являє собою велику частину загального словникового складу мови, тому вона викликає достатньо великий

науковий інтерес у дослідників [30, с. 32]. Не дивлячись на величезну кількість досліджень в даній сфері, велика кількість питань досі залишається невирішеними. Такі науковці, як: Снісаренко Д.І., Туровська Л.В. та інші, вважають, що суспільно-політична лексика виділяється змішаністю кордонів та використанням її в різних сферах життя людей. Також існує думка, що суспільно-політична лексика – це особлива мовна підсистема. Переклад таких текстів обумовлений ніби агітаційною установкою перекладаного матеріалу, спрямованого на формування або зміну громадської думки [16, с.245-246].

Завдяки дослідженню та розгляду деяких статей та публікацій суспільно-політичного напрямку в таких газетах та журналах, як: «The Economist», «The Times», «The Guardian», «The Independent» та інших, можу зробити висновок, що газетний та журнальний текст перенасичений запозиченнями, в тому числі інтернаціоналізмами, також великою кількістю термінів пов'язаних з політичним та суспільним життям.

Спершу приведу декілька прикладів інтернаціональної лексики суспільно-політичного напрямку. Інтернаціональність слова стала очевидною, перевіривши корінь слова не менше ніж в трьох мовах, а саме: англійській, німецькій та українській.

1. *Мітинг* – *meeting* – *Meeting*;
2. *Легально* – *legally* – *legal*;
3. *Динамічний* – *dynamic* – *dynamisch* [11, с.208].

Р.П.Робертс в своїй статті: «Towards a typology of translation» вказує на те, що на основі існуючих класифікацій перекладу в зарубіжному перекладознавстві, була розроблена типологія перекладів загальної тематичної галузі, яку охоплює текст мови оригіналу та виділяє два види перекладу: науково-технічний та соціально-політичний. Будь-який текст суспільно-політичного напрямку виконує дві основні функції: ознайомчу та стимулюючу. Ціль ознайомчої функції полягає в тому, щоб конкретно проінформувати читача, щодо актуальної проблеми. Наприклад: «*Every spring we have to bank up the river to prevent flooding*». Стимулююча функція виникає, коли суспільно-політичний текст викликає певний тиск на читача з ціллю формування певного

відношення до політичної або суспільної статті: «*Mr Trump, who has often boasted of his past philandering, has described women as dogs and pigs*» [34].

До найрозповсюдженіших слів, які зустрічаються в будь-якому політичному, або суспільному тексті, можна віднести слова без яких неможливо уявити спілкування людей, особливо в сучасному світі. Такі слова зрозумілі кожній людині, а значення та форма даних слів в двох і більше порівнюваних мовах збігаються, що і може довести інтернаціональність.

Революція – revolution;

республіка – republic ;

конституція – constitution;

демократичність – democratic;

культура – culture;

центр – centre;

бізнес – business;

літературний – literary [76, с. 201].

Переклад даних слів не викликає значних труднощів для перекладача, тому що наявність інтернаціонального слова в політичному тексті допомагає зрозуміти та наштовхнути його на правильний варіант перекладу англійського речення. Однак, переклад інтернаціонального слова по найближчій його формі, може призвести до стилістичних похибок, а інколи можуть виникнути грубі помилки. Прикладом може слугувати вираз із журналу «The Guardian»: «*The coal industry is running down*» [59]. Недосвідчений перекладач дуже часто в будь-якому контексті перекладає слово *industry*, як: *індустрія* (іменник), *індустріальний* (прикметник), хоча існують більш сприятливі слова перекладу в даному випадку такі, як: *промисловість*, *промисловий*. Тому вдалий варіант перекладу буде саме такий: «*Вугільна промисловість знаходиться на спаді*» [72, с.205].

Зазвичай, інтернаціоналізми в суспільно-політичних текстах вживаються в мові у вузьких значеннях. Тому слова: «*comfortable*» краще перевести, як «*комфортабельний*», «*position*» - «*позиція*», «*local*» - «*місцевий*», «*production*» - «*виробництво*». При перекладі дуже важливо пам'ятати, що для розуміння

більшої кількості людей, інтернаціоналізми, а особливо інтернаціоналізми політичного змісту, необхідно перекладати більш простою та зрозумілою мовою, але винятком може слугувати спеціалізований матеріал розрахований на певне коло людей.

Суспільно-політичні тексти – це в першу чергу публікації в журналах, газетах, в Інтернеті, які мають свою основну тематику, а саме політичну та економічну. Вони вміщують в собі найрізноманітнішу інформацію, та головна їх функція – спілкування. Як правило для даного виду тексту характерне використання значної кількості привичних мовних кліше та фраз, газетних штампів, політичних термінів та понять, соціальних реалій. У деяких випадках використовуються придумані слова журналістами та просторічні слова та вирази. Саме при перекладі даної лексики перекладач повинен передати повний соціально – політичний зміст та суспільну направленість [11, с.208].

Зазвичай переклади виявляються багатослівнішими за оригінал тексту, хоча деякі переклади, які формуються зі стереотипних фраз являються майже тотожні оригіналу. Найбільшою проблемою, з якою стикаються перекладачі – це уміння бачити перекладацькі проблеми та не піддаватися спокусі заміни слів. В цьому випадку виникає перекладацький брак якості, який звісно можна назвати буквализмом. Л.С.Борхударов зазначає, що буквальний переклад здійснюється на нижчому рівні, ніж той, який необхідний в даному випадку [8, с.78]

Якщо існує можливість висловити думку тим же способом, як в оригіналі, то відбувається відповідність в усіх випадках, тобто формальна та семантична. Наприклад, речення із газети «The Guardian» - *«There is no equipment to fight them. We are absolutely helpless, » said the Dang district's chief administrator, M.P.Yadav.* В перекладі це буде звучати так: *« Ми не маємо зброї, щоб з ними боротися. Ми зовсім безпорадні.» - заявив головний адміністратор округу Данг М.П.Ядан* [71].

Кожна мова – це глибоко специфічне та унікальне явище, і очікувати дуже частих збігів при перекладі на іншу мову не доводиться. Сам сенс тексту

оригіналу передається за допомогою перекладацьких відповідностей, що мають не тільки інше мовне вираження, а й необхідність у всіляких перекладацьких перетвореннях [58, с.52].

Дуже важливим фактом є те, що термін «суспільно-політична лексика» використовується вітчизняними лінгвістами для позначення лексичних одиниць, які означають поняття суспільного та політичного життя людей та мають широке використання саме у системі ЗМІ. В той же час зарубіжні лінгвісти використовують трохи іншу термінологію. Оскільки в англійській лексиці прийнято розмежовувати поняття *social* та *political*, тому можливі такі варіанти: *social life*, *political discourse*, *language of politic and social life*, *political cognition*, *social communication*, *political economy words*, *social and political language*, *political slang*, *discourse of social science*, *social issues dictionary*, *social science terminology* [52, с.298]. Тож, кожен перекладач повинен бути готовий, що в будь-якій газеті, журналі, статті в Інтернеті або на телебаченні, можна зустріти різне позначення даного терміну, але значення буде однакове.

Велика кількість газет та журналів поєднуються в особливу групу завдяки спільності низки ознак, які характеризують, як суспільно-політичну літературу, так і публіцистику та ораторську мову. По-перше вони пов'язані з особливостями наукового стилю, з особливостями стилю художньої літератури, тобто засобами образності та емоційного забарвлення, наявністю слів загального словникового складу мови та усно-розмовних оборотів.

Переклад – це комплексний процес, тому що для точної передачі основної думки тексту оригіналу, необхідно не тільки знайти необхідне відповідне слово, а й надати відповідну граматичну форму, а також звернути увагу на стилістичні чинники, які не можна ігнорувати, особливо це стосується текстів, які відносяться до системи ЗМІ [55].

При перекладі інтернаціоналізмів в суспільно-політичній лексиці, кожен перекладач може зіштовхнутися з проблемою «хибних друзів перекладача» які ми вже розглядали. Страхом від помилок може бути лише детальний аналіз речення та перевірка підозрілого слова у словнику. Тож розглянемо декілька

прикладів, які мені вдалося знайти в відомих британських та американських газетах: «The Sun», «USA Today» та «The Washington Post».

1. «*As an artist he was never too revolutionary to be easily understood, yet never academic enough to be dull.*» - «Його творчість ніколи не була настільки революційною, щоб його важко було розуміти, але в той же час вона ніколи не була настільки традиційною, щоб бути нудною» [65].

В даному прикладі використано одразу три інтернаціоналізми: *artist*, *revolutionary*, *academic*. До слова *artist* можна підібрати безліч варіантів перекладу, таких, як: *артист*, *художник*, *професійний музикант співак*, *танцюрист* та інші. Слово *revolutionary* так само має декілька значень: *революційний*, *той що викликає докорінні зміни*, *той що повертається*. Значення для англійського прикметника *academic* наступні: *академічний*, *педагогічний*, *навчальний*, *той, що пов'язаний з викладанням* та інші [76, с.212]. Тож ми бачимо, що переклад речення, яке вміщає в собі дані слова, може викликати певні труднощі для перекладача [53, с.40].

2. «*These acts were counterbalanced by other of an opposite complexion.*» - «Ці дії врівноважувалися діями протилежного характеру» [60]. В даному випадку українське слово та мови оригіналу схожі за формою, але не співпадають в жодному зі значень. Іменник *complexion* перекладається, як: *колір обличчя*, *стан кольору обличчя*, *характер*, *вид*. Хоча помилково йому можна надати зовсім інший український еквівалент – *комплекція*.

3. «*The government must accept the demand for the recall of Parliament now made by Labour's Shadow Cabinet.*»[61] - «Уряду доведеться прийняти вимогу про скликання парламенту, висунуте «тіньовим кабінетом» лейбористської партії.» Корінне значення слова *cabinet* – *шафа для зберігання дорогого посуду*. Другорядне значення – *кабінет міністрів*, *уряд*, *міністерський*, *урядовий*. Якщо перекладати слово *кабінет* на англійську мову то матимемо такі значення: *office*, *room*, *private room*.

4. «*Is the direction of the economy a function of government?*» [60] - «Чи повинен уряд займатися регулюванням економіки?» Слово *direction* має схоже значення з іменником *дирекція*. Хоча справжнім його перекладом є:

направлення руху, область, сфера, напрям, рух, керівна група людей та регулювання.

5. «*Christian ideals must be made actual.*» [65] - «Християнські ідеали повинні бути втілені в життя.» Прикметник *actual* помилково може перекладатися, актуальний, хоча фактичне його значення: *реальний, діючий, існуючий, поточний*. Що стосується слова актуальний на англійській мові, то можна виділити наступні випадки: *important, relevant, topical, sharp, acute, urgent* [68].

З першого погляду можна подумати, що проблеми із псевдоінтернаціоналізмами виникають тільки у початківців перекладачів, які погано володіють мовою, та це зовсім не так. Дана лексика виявляється небезпечною саме для осіб, які впевнено та практично користуються даною мовою. Так виникають численні семантичні кальки та випадки порушення лексичної сполучуваності, не тільки в процесах користування мовою, а й при перекладі на рідну мову навіть в оригінальному слововживанні. При цьому не можна казати, що будь-які помилки свідчать про недостатнє володіння мовою оригіналу або про недбалість перекладача. Звідси випливає, що люди, які займаються мовами можуть допускатися помилок у слововживанні при відтворенні матеріалу на іншу мову [28, с.77].

Основними джерелами помилок при перекладі є відносини подібності, або ідентичності слова обох мов за формою чи звучанням. Зокрема «помилкові друзі перекладача» не тільки можуть вводити в оману перекладача, але часом і фахівця-філолога (лексикографа, перекладача – викладача), що в разі чого, не дає підстав відносити його до осіб, які погано володіють мовою або необхідним матеріалом.

Отже, переклад суспільно-політичних текстів, як і переклад в цілому відіграє важливу та незамінну роль. Велику потребу в перекладачах та гарних перекладах викликає подальше поширення міжнародних контактів, обміну в галузі культури, спорту, туризму, проведення різноманітних міжнародних форумів, зустрічей та переговорів, не кажучи вже про представництво будь-якої з країн в численних міжнародних організаціях, урядових та неурядових. Також,

на скільки нам стало відомо, будь-який суспільно-політичний текст насичений псевдоінтернаціональною лексикою, яку кожен перекладач повинен вміти помічати. За необхідності звірятися зі словником або з помічником в Інтернеті.

Розділ III. Переклад інтернаціональної лексики та застосування її на практиці.

3.1 Особливості перекладу інтернаціональної лексики

Невпинний процес глобалізації, який відбувається в світі, стала причиною появи нової лексики – інтернаціоналізмів. Як ми вже дізналися, інтернаціональна лексика – це слова, які одночасно існують принаймні у трьох мовах, мають однакову звукову, буквену та семантичну форму. На сьогоднішній день інтернаціоналізми частіше всього виникають в лексиці ділового мовлення. Не можна зараз сказати, що в людському житті існує хоча б одна сфера в якій не використовуються інтернаціональна лексика [7, с. 61]. Необхідно зробити висновок, що інтернаціоналізми збагачують та доповнюють словниковий склад мови, надають людям шанс для кращого розуміння один одного, та можливість спілкуватися більш простою лексикою. А.Е.Рицарева у своєму дослідженні наголошує на тому, що використання інтернаціоналізмів досить часто викликане прагматичними причинами: прагненням адресата вчинити вплив адресата, надати кращі умови для сприйняття та розуміння інформації, можливо для переконання власної думки та інших [4, с. 536].

З зазначеною, на перший погляд простою лексикою дуже часто при перекладі виникають певні проблеми. Труднощі виникають у перекладачів, особливо у початківців, які знаходяться під враженням від знайомої графічної та фонетичної форми слова. Як тільки перекладач зустрічає подібне слово, перше, що він мусить зробити – звернутися до загального словника. Він допомагає знайти необхідний еквівалент, який підходить по змісту та контексту. Звісно, словник може надати еквівалент з яким перекладач спершу може не погодитися, тому що значення даного слова буде невідомим або незрозумілим. В такому разі необхідно звернутися до тлумачного словника тієї мови на яку робиться переклад, якщо сенс еквіваленту підходить до контексту, його можна використовувати. У кожного перекладача може виникнути

ситуація, що словник надає зовсім незрозумілий еквівалент, а в тлумачному словнику даного слова взагалі немає, можна звернутися до «Словника іншомовних слів». Наприклад, слово *copyholder* – «тенакль». «Словник іншомовних слів», в свою чергу, дає певне пояснення: підставка для рукопису, яку використовує складач. Інколи виникають, занадто ускладнена ситуація, коли необхідного еквівалента немає в словнику, в тлумачному словнику та словнику іншомовних термінів. В такому випадку, перекладачу нічого не залишається, окрім, як звернутися до електронної енциклопедії, або вже можливих варіантів у Інтернеті.

Якщо певне слово взагалі не присутнє у словнику, можливо це спеціальний термін, то можливо його необхідно шукати у вузькоспеціалізованому словнику, наприклад політехнічному. Уразі відсутності в будь-якому джерелі даного слова, перекладач в праві запропонувати власний переклад до незрозумілого слова.

Для перекладача важливо не стільки знання лексики, скільки знання особливостей її функціонування. При перекладі інтернаціоналізмів можливо виробити в собі навички аналітичної та критичної роботи над текстом, розвинути почуття тексту, його стиль, без чого взагалі неможливий переклад.

Дуже гарний приклад, який доводить важливість розуміння самого контексту та знаходження необхідного еквіваленту для перекладу. «*Inhabitants of water are in panic.*» - «*Морські мешканці перебувають в паніці*», та «*We live in panic*» - «*Ми живемо в страху*» [67]. В даному випадку відбувається так звана диференціація значення, тобто розщеплення сенсу слова, яке позначало загальне поняття, на два слова: одне залишається українським варіантом, інше закріплюється за іноземним. Ми бачимо, що виникли два варіанти перекладу слова, схожим за змістом, але не тотожні: страх та паніка .

У випадках, коли відбуваються незначні культурні або лінгвістичні відмінності між мовою оригіналу та мовою перекладу, можуть відбутися мінімальні проблеми у перекладі. Маючи справу з інтернаціональними словами в мовах близькими за походженням, можливі помилки пов'язані з поверхневими збігами в мовах, в разі чого виникає невдалий переклад. У роботі

з інтернаціональною лексикою, при перекладі дуже важливо розрізняти дійсно інтернаціональне слово (тобто, подібне звучання в різних мовах та збіги у значенні) та словами, які мають зовнішню схожість, але різне значення.

Переклад тексту, а саме інтернаціональних слів, які знаходяться в тексті завжди вимагає багато часу. По перше перекладачу необхідно зробити детальний аналіз тексту, в результаті якого, відбуваються так звані взаємовідношення між одиницями тексту оригіналу та тексту перекладу [50, с. 33]. Осмислення змісту тексту повинно відбуватися до тих пір, поки перекладач не відчує, що знайдена найкраща, остаточна форма передачі заданого в тексті змісту та був використаний весь накопичений ним досвід.

Для еквівалентного відтворення необхідно вирішити низку науково-методичних та практичних проблем:

- необхідно конкретно знати, що слід мати на увагу під еквівалентною передачею змісту тексту;
- чому не вся передача тексту є еквівалентною;
- що саме веде до помилок у перекладі;
- яким чином використати весь свій інформаційний запас та знання;
- як виділяти ті випадки, коли окремі слова мови оригіналу, можуть функціонувати в тексті таким чином, щоб використовувалась вся гамма значення слова [35].

Для перекладу інтернаціональної лексики перш за все необхідно враховувати всі сторони конкретного інтернаціонального поняття, а також вплив міжмовної інтерференції, тобто вплив однієї мови на іншу. Іноді перекладач вправі передавати корінь слова буквально, тільки тоді, коли досвід підказує, що запропонований ним варіант перекладу якраз надає адекватну передачу думки оригіналу. Наприклад:

- *code point colour* – кодова точка;
- *correction* – колірна корекція;
- *correlator* – корелятор [75].

Дуже часто при перекладі відбуваються перенесення близьких за звучанням слів з однієї мови в іншу, особливо часто в споріднених мовах, як

наприклад з української мови в російську, або навпаки. Як зазначає Кундзіч А.Л.,- при перенесенні слова з однієї мови і іншу воно зберігає всі свої якості, що вони закладені в самому слові, а не з'являються у співвідношенні з повною системою даної мови [12, с.64]. Тобто такі якості, як народність та книжність слова, емоційність та термінологічність.

На мою думку, даний вид відмінностей, про які зазначає Кундзіч А.Л., відбуваються і при перекладі з української мови на англійську. Нижче в таблиці наведені деякі приклади з якими я зустрічалася протягом свого дослідження. [12, с.65].

Приклади с газет та журналів: «The Observer», «Lenta», «The Daily Telegraph» [63, 67, 70]:

<i>Слово</i>	<i>Неточний переклад</i>	<i>Термінологічний адекватний переклад</i>
<i>Фальшиві документи</i>	<i>False documents</i>	<i>Forget documents</i>
<i>Суцільна фікція</i>	<i>All fiction</i>	<i>Pure invention</i>
<i>Внутрішня політика</i>	<i>Inner policy</i>	<i>Domestic policy</i>
<i>Секретна інформація</i>	<i>Secret information</i>	<i>Classified information</i>
<i>Контингент виборців</i>	<i>Contingent of voters</i>	<i>The electorate</i>
<i>Сфабрикована версія</i>	<i>Fabricated versions</i>	<i>Fabricated account</i>
<i>Виступити офіційно до друку</i>	<i>To speak officially</i>	<i>To go on record for the press</i>
<i>Засоби інформації</i>	<i>Means of information</i>	<i>News media</i>
<i>Стаття на обґрунтування політичного курсу</i>	<i>An article laying down a political course</i>	<i>Policy article</i>
<i>Репортер, який займається збором інформації</i>	<i>A reporter engaged in collecting information</i>	<i>Leg-man</i>
<i>Центральна газета</i>	<i>Central newspaper</i>	<i>Leading newspaper</i>
<i>Романіст</i>	<i>Romanist</i>	<i>Novelist</i>

<i>Формувати чийсь характер</i>	<i>To form smb's character</i>	<i>To shape a personality</i>
<i>Комбінована кінозйомка</i>	<i>Combing filming</i>	<i>Process shooting</i>
<i>Не для преси (вираз для журналістів)</i>	<i>Not for the press</i>	<i>Off the record</i>

В даних прикладах можна побачити, що переклад – це дуже складне та багатогранне явище. Складність в його самій суті, в постійній необхідності підбору необхідного еквіваленту, особливо, коли слова мають неоднозначне значення. Зрозуміло, що кожному перекладачу в першу чергу необхідно розвивати навички почуття мови, без якого взагалі неможливий переклад будь-якої мови. При перегляді даних прикладів, ще одним фактом може бути те, що особи, які вивчають іноземні мови, другорядне значення дається у вивчені набагато важче, а тим більше використання даної мови у перекладі, в той час, як носії мови наготові та ніколи не забувають даних значень.

Отже, можна зробити невеликий висновок, що інтернаціональні слова на перший погляд легка лексика, але викликає достатньо багато проблем при перекладі, особливо для перекладачів – початківців. Тобто, необхідно враховувати всі сторони інтернаціонального поняття, а також найголовніше вплив однієї мови на іншу. Необхідно пам'ятати що переклад тексту зі словами інтернаціонального походження, це дуже складна та кропітка робота. Перекладачу необхідно розробити детальний аналіз самого тексту та дослідити взаємовідношення основних лексичних одиниць тексту оригіналу та перекладу.

3.2 Практичне використання інтернаціоналізмів на заняттях з перекладу

Проблема засвоєння іноземної мови в цілях вільної комунікації досі залишається дуже важливою проблемою для більшості студентів сфери перекладу, основна складність – обширність мови, практична численність

лексичних одиниць [54, с. 275]. Хоча, не варто забувати, що дуже часто перекладачу початківцю, для повноцінного та впевненого спілкування не вистачає навіть не структурних знань, а саме словникового запасу, так, які йому всюди зустрічаються, в той час, коли його особистий запас слів дуже обмежений.

В наш час, в сучасному світі використання саме інтернаціональної лексики сприяє кращому розумінню представників різних національностей, перебороти мовний бар'єр який існує в різних сферах життя людини: в політиці, в науці, в медицині і звичайно в системі масової інформації. В перекладі вважається, що лексика є самою нестабільною частиною мови. Словниковий склад мови ніколи не буде мати визначених кордонів, тому що англійська мова – це жива мова і тому знаходиться в постійному розвитку, безперервно змінюється, поповнюється новими елементами і являється не нескінченним рядом розрізнених одиниць, а визначену систему, складну, велику та рухому.

Серед величезної кількості лексичних одиниць будь-якої мови, можна виділити групу інтернаціоналізмів. Мовознавці неодноразово наголошували, на тому, що слова однієї мови не просто відповідають словам іншої мови, а знаходяться з ними в достатньо складних та різносторонніх відносинах. Інтернаціональність слова – це особливий вид мовної спільності, які зустрічаються в мовах світу [16, с. 245-246].

Під час викладання іноземної мови, роль інтернаціоналізмів неможливо переоцінити. С самого знайомства, перекладачам початківцям дуже важливо відчувати важливість вивчення даного виду словникової частини мови. Навчальний процес з опорою на інтернаціональну лексику, дозволить не лише оптимізувати хід навчання професійної лексики, але й буде сприяти поповненню та розширенню потенційного словника.

При використанні слів інтернаціонального походження на заняттях з перекладу в вищих навчальних закладах, перш за все, важливо приділяти увагу графічній оболонці, тобто графічна форма слова, лексичне значення та функціонування даних слів у реченні [16, с. 249]. Говорячи про форму слова, мається на увазі, що звукова форма, без якої жоден початківець чи професійний

перекладач не зможе правильно зрозуміти слово та адекватно озвучити його самому, а також графічна форма, без якої слово не буде впізнане при читанні та може бути невірно записане. На початковому рівні перекладачу необхідно звертати увагу на графічну форму слова в рідній мові та мові перекладу, а потім вже переходити до морфологічних аспектів, в тому числі до словотвору. Тому можна сказати, що інтернаціональна лексика являється ніби «мостиком» між різними мовами і який сприяє більш швидкому їх вивченню [20].

Взагалі можна запропонувати безліч видів практичної діяльності студентів на заняттях з перекладу з використанням інтернаціональної лексики. Та перш за все потрібно зрозуміти на що саме направити вид діяльності. Тобто: колективна практична робота або самостійне вивчення.

Наприклад, дуже гарним видом вивчення морфологічних ознак інтернаціональних слів - вправа на визначення які морфологічні елементи, а саме: закінчення, суфікси та префікси не співпадають в мові оригіналу та мові перекладу. Саме для цього викладачі рекомендують проводити пошук спільної основи в обох мовах [21]. Робота даного виду допомагає перейти від пошуку спільного в графічній оболонці та лексичному значенні до виявлення схожості в граматичній формі та в самому значенні порівнюваних слів. Наведу декілька прикладів використання даної системи вивчення. Наприклад, якщо в англійській мові в інтернаціональному слові використано закінчення *-tion*, то з усією впевненістю можна заявити, що в словах української мови буде *-ція*, *revolution* – *революція*. Наступні приклади, слова, які можемо зустріти в будь-якому політичному тексті:

- *impulsive* – *імпульсивний* (прикметник);
- *traditional* – *традиційний* (прикметник);
- *popularity* – *популярність* (іменник);
- *profession* – *професія* (іменник) [21, с.230].

Як я вже зазначала в своїй роботі, інтернаціоналізми дуже часто виступають у ролі термінів, тобто мають термінологічне значення. «Інтернаціоналізми виступають термінами, тобто мають в певній галузі спеціально точний вид комунікації, спеціально обмежену та однозначну

семантику». Важливо зауважити, що даний вид лексики дуже допомагає перекладачам у накопиченні словникового запасу [14, с. 504]. Наявність у прагматичних текстах слів інтернаціонального походження повинно сприяти у студентів формуванню іншомовної комунікативної компетенції, тому що вони дуже легко піддаються запам'ятовуванню та швидко входять активного словникового складу.

Накопичення словникового складу необхідне для розуміння та перекладу іноземної літератури, що являється найважчою частиною у вивченні іноземної мови. В англійських суспільно-політичних текстах існує безліч слів, які перекладач може легко зрозуміти без використання словника, для цього необхідно знати основні буквені відповідності в мові оригіналу та мові перекладу. Такі, як: *c – к, ц; g – г, ж; y – и, ия; ch – х, ш; ai – ав, ау; ti – ти; qu – кв* [50, с.320].

Викладачі, мають наголошувати на тому, що вимова інтернаціональних слів в англійській мові, за виключенням деяких слів, відрізняється від вимови в українській мові. Тому, для точного розуміння цього, необхідно проаналізувати не звучання англійського слова, а його написання латинськими літерами: *period* та інші.

Практика перекладу – найкращий вид тренування. Наприклад, переклад словосполучень: *human society, the study of human relationships, to identify needs, in response to the questions, social causes of individual behaviour, share an interest* [63]. Подібний вид роботи, сприятиме кращому запам'ятовуванню не тільки інтернаціональних слів.

З опорою на інтернаціональне слово можна формувати відповідні англійські еквіваленти до деяких англійських слів. Для прикладу візьмемо слово *reporter* (*репортер*), яке складається із дієслова *report* – *викладати, розповідати* та суфікса *-er*, який являється показником, що відбувається дія. Тобто студенти повинні виділити основу слова, виконати заміну суфікса та створити нове англійське слово [7, с.61]. Звичайно, будуть виникати певні орфографічні розбіжності, а саме в наголосі та правильній вимові.

На сьогоднішній день більшість людей, які вивчають іноземну мову, дуже гарно розуміють, що навчитися читати текст іноземною мовою – це не завжди тільки випрацювати вміння правильно озвучувати слова, але і розуміти та вміти вилучати думки, ідеї, факти, розуміти та правильно використовувати отриману інформацію. Невідомі слова та словосполучення є обов'язковими труднощами при читанні тексту іншомовного походження. Перш за все труднощі пов'язані з розумінням слова та незвичним значенням лексичних одиниць: омонімів, фразеологізмів, ідіом, граматичних засобів, які володіють багатогранністю та поліфункціональністю [47, с.34]. У студентів-перекладачів також можуть виникати проблеми з перекладом і інтернаціоналізмів, а саме псевдоінтернаціоналізмів, які дуже часто вводять в оману навіть людину, яка гарно володіє мовою перекладу оскільки графічна та фонетична форма не співпадає з перекладом слова, тобто основними причинами помилок являється *similarity and near identity*.

Викладачі перекладу притримуються думки, що прості інтернаціональні слова студенти здатні зрозуміти самотійно, але для цього необхідна певна установка на їх розпізнавання, тобто необхідно надавати певне визначення даного виду лексики та звертати увагу на те, що правильно зрозуміти їх значення можливо лише звернувши увагу на графічну та семантичну схожість. Дуже часто дане розуміння досягається за рахунок транслітерації [48, с.135]. Для розуміння та запам'ятовування складних інтернаціональних слів, дуже гарно застосовувати техніку зіставлення паралельних пар слів англійської та української мови, в яких відмінність тільки в голосних буквах. Наприклад: *milk* – *молоко*. Інтернаціональні слова зі складною виводимістю, тобто їх значення може бути зрозумілим лише базуючись на мовних здогадках, хоча по правилах інтернаціоналізмів, вони мають часткову структурну і повну семантичну тотожність. Наприклад слово – *garrison* [42, с. 708].

Тож, оскільки англійська мова – жива мова і знаходиться в постійному розвитку, перекладачі, студенти – початківці завжди будуть стикатися з новими лексичними одиницями, до яких необхідно пристосовуватися, до їх осмислення та контролю вивчення. Необхідність вивчати та детально досліджувати

інтернаціональну лексику постає в важливості поповнювати власний словниковий запас.

Висновки

Сучасні вимоги до вивчення іноземної мови є дуже високими. Кількість інформації зростає з кожним днем та зростає необхідність в її збереженні. Невпинно зростає інформаційний потік в різних галузях, з'являються нові поняття, які вимагають певних номінацій і на сьогоднішній день, можна сміливо говорити, що зростає тенденція до уніфікації мов [21, с.231]. Однією з найважливіших та найактуальніших питань залишається переклад інтернаціональної лексики, тому що роль інтернаціоналізмів за останні десять років колосально зросла, оскільки в нинішній період проблема даного типу викликає особливий інтерес через швидкий інтеграційний прогрес в політиці, науці та техніці, які і на даний момент продовжують швидко розвиватися.

В роботі було розглянуто поняття інтернаціоналізмів. Інтернаціональні слова – це лексичні одиниці, які в різних мовах мають подібну звукову та графічну форму, основною умовою яких є спільність семантики. В мові інтернаціональні слова з'являються різними шляхами, або в результаті запозичення однією мовою в іншу, або шляхом запозичення з третьої мови [25, с. 179]. Інтернаціоналізми значно відрізняються від звичайних запозичень, тому що головна їх функція – виражати міжнародне поняття, і саме через це є достатньо поширеними в різних мовах. Переклад інтернаціональних слів може викликати деякі проблеми у перекладачів, це виникає через схожість слова мови оригіналу та мови перекладу. Причини схожості можуть бути різні, наприклад результат взаємодії мов, або найбільш простіше – випадковий збіг. Зазвичай основну увагу інтернаціоналізмам приділяють в суспільно-політичній сфері, частіше всього це терміни, які запозичилися англійською із мовного фонду латинської, або грецької мови. Дуже важливою особливістю даного виду лексики є те, що вони створили власне фонд певної термінології. Суспільно-політична лексика – це частина лексичного фонду мови, в якій дуже чітко змальовується соціальна структура суспільства [45]. До неї відносяться: назви

державних та політичних партій, політичні установи, назви соціальних реалій, а також політичні жаргонізми. Переклад інтернаціоналізмів в суспільно-політичній літературі, або просто суспільно-політичний переклад виявляється достатньо важким для спеціалістів, тобто для перекладачів, ніж звичайний переклад літературних, або художніх текстів. Хоча в обох випадках необхідно виконувати саме «художній» переклад, оскільки текст суспільно-політичної тематики не поступається своїй художності та соціальності. Суспільне життя виділяється поєднанням різноманітних та взаємопов'язаних сфер життя людини. Основними серед них є: економічна, політична, соціальна та духовна. В ході мого дослідження було виявлено, що в англійській мові існує певна частина інтернаціональних слів, яка викликає великі проблеми для перекладачів - псевдоінтернаціональна лексика, або «помилкові друзі перекладача». Псевдоінтернаціональна лексика – це лексичні одиниці в різних мовах, близькі за формою, але різні за значенням. Труднощі її перекладу, перш за все, в подібності слів в мові джерела та мові перекладу. Псевдоінтернаціональна лексика, або «помилкові друзі перекладача» виникають в результаті взаємовпливів мов, в обмеженій кількості випадків в результаті випадкових збігів, а в близькоспоріднених мовах ґрунтуються на схожих словах [56, с.98].

В висновках необхідно зазначити, що при вивченні інтернаціональних слів перекладачу необхідно звертати увагу на знайому графічну форму слова, тому що при перекладі можливо допуститися буквалізму. Тобто, буквалізм – це помилка перекладача, коли відповідно до даного значення слова використовується головне, або найвідоміше слово [58, с.60]. Основна задача перекладача при перекладі інтернаціональної лексики – уміло виконувати перекладацькі трансформації, для того, щоб перекладаний текст передавав якомога більше інформації, яка міститься в тексті оригіналу при дотриманні відповідних норм мови. Також не слід думати, що переклад даної лексики не допускає дослівного перекладу, іноді це досить коректно, коли буквальне значення несе адекватну передачу оригіналу. В той же час буквальний переклад термінів та термінологічних сполучень може привести до помилок. Тож, в наш час, в сучасному світі використання саме інтернаціональної лексики сприяє

кращому розумінню представників різних національностей, перебороти мовний бар'єр, який існує в різних сферах життя людини: в політиці, в науці, в медицині і звичайно в системі масової інформації [57,с.356].В перекладі вважається, що інтернаціональна лексика являється самою нестабільною частиною мови. Словниковий склад мови ніколи не буде мати визначених кордонів, тому що англійська мова – це жива мова і знаходиться в постійному розвитку, безперервно змінюється і постійно поповнюється новими елементами.

Список використаних джерел

1. Акуленко В.В. Запитання інтернаціонального Словниковий складу. Харків: 2001, -203с.
2. Андрєєва В. М., Григораш В. В. Настільна книга англійської мови / В. М. Андрєєва, В. В. Григораш - Х. : Основа, 2006. - 352 с.
3. Антрушина Г. Б. Лексикологія англійської мови. -, 2009.237с.
4. Арнольд І.В. Лексикологія сучасної англійської мови. - 2010. 536 с.
5. Астахова О.А. «Помилкові друзі» перекладача і професійно орієнтоване викладання іноземних мов // Лінгвістичні та методичні проблеми викладання іноземних мов в немовних ВНЗ: Матеріали міжнар. науково-практич. конф. 28-29 січня 2001 Мн .: 2001. С. 181-182.
6. Ахманова О.С. Словник лінгвістичних термінів / О.С. Ахманова. - 2-е вид., с.409.
7. Бесекирска Л.В. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики. Матеріали наук. конф. молодих дослідників (жовтень 1996) / Наук. ред. Харитончик З.А. .: МЛУ, 2009. С. 61.
8. Бархударов Л.С. Мова і переклад (Питання загальної і приватної теорії перекладу). – 2004, 78-80 с.
9. Бреус Є.В. Основи теорії і практики перекладу з англійської мови на російську. -, 2001 - 197 с.
10. Вайсбурд, М.Л. Навчання розумінню іншомовного тексту при читанні як пошукової діяльності / М.Л. Вайсбурд, С.А. Блохіна // Іноземні мови в школі. - 2008. - № 1-2 – 24 с.
11. Винокурова, В.Н. Закономірності розвитку семантичної структури лексичних запозичень в сучасній англійській мові/В.М. Винокурова// Актуальні питання мовознавства та інтенсифікації викладання іноземних мов: Сб науч. ст./Ред. А.В. Данилович, М.І. Шматків. - Мн.: Навука і техніка, 1993. - 208 с.

12. Войнова Е.А. Лексикология современного английского языка. - М., 2001.145с.
13. Дмитрієва Л.Ф., Кунцевич С.Є., Мартінкевіч Е.А., Смирнова Н.Ф. Англійська мова. Курс перекладу. - 2005. - 304 с.
14. Карабан В.І. Переклад англійської наукової та технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова Книга, 2002. 564с.
15. Карлінський А.Є. Про два типи прояву взаємодії мов // Психологічні та лінгвістичні аспекти проблеми мовних контактів. Калінін: Калин. держ. ун-т., 1999. С. 111-119.
16. Кияк Т. Запозичення та інтернаціоналізми у фахових мовах / Т. Кияк // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2004. – № 27. – 245–249 с.
17. Кияк Т.Р. Вмотивованість як можливий критерій відбору і впорядкування термінів-інтернаціоналізмів // Науково-технічна інформація. 2009. № 10. 15-19 с.
18. Комісарів В.Н. Теорія перекладу (лінгвістичні аспекти): Підручник для ин-тов і фак. іноз. яз. М.: Вища школа, 1999. 253 с.
19. Копил І. П. До проблеми застосування сучасних інформаційних технологій при вивченні іноземних мов / 36 наукових праць. вип.28 - К.: КНЛУ - 2005. - 30-38 с.
20. Корконосенко С.Г. Основи викладання журналістики . URL: https://edu.semgu.kz/ebook/umm/40df9059-da73-11e4-b960-f6d299da70ee1_osnovy_zhurnali.pdf. (дата звернення: 26.09.20).
21. Крупнов, В.Н. Курс перекладу/В.Н.Крупнов. - М.: Міжнародні відносини, 2005. - 231 с.
22. Латишев Л.К. До проблеми перекладацьких помилок / / Переклад і лінгвістика тексту (Збірник статей), 2007. 87-93 с.
23. Лебединський С.І. Теорія і практика перекладу: Посібник / С.І. Лебединський, В.В. Ревіцький, А.М. Забелло. .: БДУ, 2001. 159 с.

24. Левицька Т.Р., Фитерман А.М. Теорія і практика перекладу з англійської мови, 2001., 356 с.
25. Лещева, Л.М. Слова в англійській мові/Л.М. Лещева. - Мн.: Академія управління при Президентові РБ, 2001. - 179 с.
26. Лотте, Д. С. Питання запозичення та впорядкування іншомовних термінів і терміно-елементів. ., 1999. - 456 с.
27. Маковский М.М. Англійська етимологія. URL: http://catalog.library.tnpu.edu.ua:8080/library/DocDescription?doc_id=98398 (дата звернення: 16.09.20).
28. Олійник А.Д. Роль запозичень-англіцизмів у розвитку сучасної української мікроекономічної термінології: Автореф. дис. канд. філолог. наук: 10.02.01/Київський національний університет імені Тараса Шевченка. - Київ, 2002. - 6-77 с.
29. Павловська Ж.С. Теоретичні аспекти перекладу письмових текстів: Препринти МЛУ, 2001. 13 с.
30. Пілецький В. Мовна специфіка українського терміна // Вісн. Нац. ун-ту "Львівська політехніка". - 2005. - № 538: Проблеми української термінології. - 25-32 с.
31. Лев Пумпянский «Класична традиція. Збори праць з історії літератури ». URL: http://biblio.imli.ru/images/abook/russliteratura/pumpyanskiy_1_v_klassicheskaya_traditsiya_sobranie_trudov_po.pdf (дата звернення: 21.10.20).
32. Раскладкина М.К., Соціо-лінгвістичні дослідження. URL: http://splr.psu.ru/wp-content/uploads/2013/12/Раскладкина_МАКЕТ.pdf (дата звернення: 14.09.20).
33. Реутовіч, Ю.С. Лексична асиміляція запозичень в англійській мові/Ю.С. Реутовіч// Теорія комунікації. Мовні значення. Зб науч. статей./Выдпов. ред. З.А. Харитончик. - 2002. - 127 с.
34. Ридарева А.Е. Прагмалінгвістичний аспект інтернаціональної лексики: (на матеріалі англ. м.) // [2002]. 456с.
35. Робертс Р.П. Стаття: «Towards a typology of translation». URL:

https://cvc.cervantes.es/lengua/hieronymus/pdf/01/01_069.pdf

(дата звернення: 5.11.20).

36. Смирницкий А.М. Лексикология английского языка. URL: <https://archive.org/details/B-001-001-353> (дата звернення: 1.11.20).
37. Судакова О. В. Помилкові друзі перекладача // Альманах сучасної науки і освіти: Мовознавство та літературознавство в синхронії і діахронії і методика викладання мови і літератури: в 2-х ч. Тамбов: Грамота, 2009.- 57с.
38. Федотов А.В. Основи загальної теорії перекладу (лінгвістичні проблеми): для студентів і фак. іноз. мов. Навчальний посібник. 5-е вид., 2002. 416 с.
39. Хміль Н. А. Нові інформаційні технології як засіб науково-педагогічної комунікації / Н. А. Хміль // Сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій в науці, освіті та економіці : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (11-13 груд. 2006 р., м. Луганськ). - Луганськ : Альма-матер. -2006. – 6 с.
40. Чудінов Анатолій Прокопович: бібліографічний вказівник Ч-84 тр. за 2005 р. / держ. пед. ун-т. Наук. б-ка; Н. Самошина. 2005.- (Шилоносова А.А. Переклад інтернаціональної лексики. URL: http://ttech.pstu.ac.ru/mnp04/mnp04/s6/6_3.rtf.)
41. Adams V. An Introduction to Modern English Word-formation. London, 2000, 230 p.
42. Arnold IV. The English word. - M., 2003. 766 p.
43. Baugh A.C, Cable TA A History of the English Language. - London, 2000, 903p.
44. Britain. Bribe Britannia // The Economist. - 2006. - December 23rd, 90p.
45. Cabansag J.N. The Role of Mass Media in the Development of English Language Skills among AB English Students of Isabela State University URL: /J.N. Cabansag. — Режим доступу : <http://www.academia.edu/1809941>
46. Cannon, Garland. 2009. Statistical Etymologies of New Words in American English Journal of English Linguistics 1180p.

47. Dijk T. van. *The Study of Discourse // Discourse as Structure and Process/ Ed. by T. van. Dijk. Vol. 1. L.: Sage Publ., 2001. P. 1-34.*
48. Ehlich K. *Greek and Latin as a Permanent Source of Scientific Terminology: the German Case // Language Adaptation (edited by Florian Columas). - Cambridge: Cambridge University Press, 2002. - p.135-137.*
49. Gortlach M. *Dictionary of European Anglicisms. - 2001. - 340 p.*
50. Hargraves O. *New Words / O. Hargraves. – Oxford University Press, 2004. – 320 p*
51. Hobbs R. *The Uses (And Misuses) of Mass Media Resources in Secondary Schools / R. Hobbs. — URL: http://jcp.proscenia.net/publications/articles_mlr/hobbs/uses.html*
52. Katamba F. *English words: structure, history, usage / F. Katamba. – Routledge, Taylor and Francis Group, 2005. – 298 p.*
53. Khvichia M., Semenova O., Barrow J. *False Friends // Business spotlight. - №2. - 2008. - P.40.*
54. Langacker R. W. *Language and its structure: some fundamental linguistic structure. – NY: Harcourt Brace Jovanovich, 2008. – 275 p*
55. Mustafaeva E. *The Effectiveness of Teaching a Foreign Language through Mass and Electronic Media URL: http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-005517a2-4096-4514-a13a-c/030_Edie_MUSTAFAEVA.pdf*
(дата звернення: 10.10.20).
56. Peter Braun, Burkhard Schaefer, Johannes Volmert (eds.): *Internationalismen II. Studien zur interlingualen Lexikologie und Lexikographie (Reihe Germanistische Linguistik. Band 246), Tübingen: Niemeyer 2003, 98 p.*
57. Pyles, Thomas. 2009. *The Origins and Development of the English Language. 2d ed. New York: Harcourt.356p.*
58. Wallraff B. *What Global Language? - Atlantic Monthly, Nov 2000, Vol. 286, Issue 5. P. 52-60*

Список довідкових джерел

59. Подвезько М.М. Англо-український словник. - К., 1996. 245с.
60. Сучасний тлумачний словник української мови (2006, одним томом).
Харків: Школа. Головредатор: В. В. Дубічинський, 518 с.
61. Bliss A.J. A Dictionary of Foreign Words and Phrases in Current English.
London; Henley: Routledge & Kegan Paul, 1977, 389p.
62. Bandura. Encyclopaedia Britannica. URL:
<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/763044/bandura> (дата
звернення: 7.09.20).
63. Carroll D. The Dictionary of Foreign Terms in the English Language. New
York, Hawthorn books, 1999.-IX, 212 p.
64. Farkas, Emil, and John Corcoran. 1999. The Overlook Martial Arts
Dictionary. New York: Overlook. 505 p.

Список ілюстративної літератури

65. The Guardian, issue in 2015.
URL: <https://www.theguardian.com/international>
66. USA Today, Virginia, 2017, owner Gannett Company. URL:
<https://www.usatoday.com>
67. The Washington Post, issue in November 2009. URL:
<https://www.washingtonpost.com> (дата звернення: 11.10.20).
68. The Independent, issue in 2016. URL <https://www.independent.co.uk>
(дата звернення: 15.09.20).
69. The Daily Telegraph, issue in 2009. URL: <https://www.telegraph.co.uk> (дата
звернення: 15.09.20).

70. Positive News, issue in 2008. URL: <https://www.positive.news/#> (дата звернення: 17.11.20).
71. The Sun, issue in 1999. URL: <https://www.thesun.co.uk> (дата звернення: 11.10.20).
72. Daily Mirror, issue in 2001. URL: <https://www.mirror.co.uk> (дата звернення: 21.09.20).
73. The Observer, Berliner (8 January 2006 – 14 January 2018), Scott Trust
74. Limited's Guardian Media Group. URL: <https://observernewspaperonline.com> (дата звернення: 9.09.20).
75. www.gazeta.ru
76. www.lenta.ru
77. www.inopressa.ru

Summary

The purpose of master thesis is to study international vocabulary on the basis of socio-political text, and to identify ways of translation for international communication. To analyze the types and methods of translation of international vocabulary in socio-political texts. **The object** of study are English-language and Ukrainian-language socio-political texts, ie newspapers, magazines and articles.

Contemporary linguistics captures more and more attentions to the problem of international vocabulary. It is related with the considerable and steadily growing role played by international words and terms in the most diverse areas of linguistic areas. Especially the meaning of the international and pseudo-international vocabulary for the translation of both socio-political and scientific literature is significant and leads to the relevance of the study. Internationalism here are the most easily apprehended elements of the foreign text. This category of words is very important for interlinguistics, where the vocabulary of the most common international subsidiary languages, such as interlingua, is based mainly on the internationalism of contemporary European languages.

The internationalization of social life, which has rapid momentum in science under the influence of the scientific and technological revolution, the evolution of society in economic, social and cultural terms, greatly increase the need to study international vocabulary. The question of internationalism has never lost its relevance, especially due to the increase in the number of international words in various fields of language.

Words that match in their external structure (including sound form and graphic units in certain language), with full or partial similarity of meaning, those words that express the concepts of international character in the field of science and technology, art, culture and politics, function in different, primarily unrelated languages are combined into the concept of internationalism. International words borrowed from one source have, first of all, graphic and sound similarity, make up the common heritage of several language. Much of this similarity is due to the vocabulary of the ancient languages.

There is no clear idea in science about which words should be referred to as international. Some scholars believe that internationalism should have the same meaning in different languages, while others believe that the most important features of the internationalism is only the common origin and external similarity.

In modern linguistic literature, the issue of internationalism is given more and more attention. This can be explained by ever-increasing role played by international words and terms in various fields of language activity, anyhow related to the processes of collision and opposition of languages. The process of internationalization occurs at the different language levels, primarily in vocabulary, but international elements are so common that they affect word formation and phraseology. In this paper, internationalisms mean token that regularly identified synchronously in existing languages – English, German and others.

Usually special attention is paid to internationalism in socio-political sphere. More often these are terms borrowed in English from the language fund of Latin, Greek and other languages. For example: *socialism, communism, democracy*, or these words came from the English language: *sport, boxing, knockout, clearing* and many others. At first sight, it seems that the translation of such terms should not cause no difficulties in translation, but this is not the case at all. It can be given ten meanings of the translation of the words *sport* in English dictionary and only one of them – *sport* is actually international.

A very important feature of international terms that they have actually created a fund of scientific terminology. Just as international words have the same meaning, such words in English and Ukrainian are equivalent to each other. There should be no difficulties for their translation. Internationalization of public life has received accelerated development under the influence of scientific and technological revolution, the evolution of society in economic, social and cultural terms, reinforces the need for the study of international vocabulary. The question of internationalism in linguistics never lost its relevance, especially in a view of the increasing role of international words in various areas of language activity associated with the processes of contact and comparison of languages.

The definition of the concept of socio-political sphere, its essence and the nature of expression is the most important point for understanding the nature of politics and the state, allows to distinguish political relations from the whole amount of social relations. From ancient times, playing a very important role in society, the political sphere has attracted the attention of various social sciences – especially linguists, namely – linguists-translators, as well as law, economic theory, sociology and psychology.

The issue of translation of materials in socio-political sphere, combined in one group are characterized as socio-political literature, oratory and journalism. First of all, this is due to agitational installation of the material in combination with terminology, books and certain elements in the dictionary and syntax, with shades of fiction, due to the expansion of text coloring and different layers of vocabulary. Due to the fact that polemic is a part of socio-political literature, it clearly indicates the author's restoration to the coverage, the issue under consideration as well as the fact that in publications of journalistic direction can be joined streams and important issues of public life. In addition to the lack of opportunities and the need to develop to develop socio-political vocabulary and journalism.

The translation of socio-political literature and documents in this area, or just socio-political translation, is more difficult for translators than the usual translation of literary text, or translation of narrow text. Socio-political translation is the highest point of professional legal translation. This is due to the fact that the translation process affect the interests of individuals and groups of people, it can have an impact on different people and nations. Text of socio-political content contain terms that the translator is obliged to convey in clarity and precision.

The main features of socio-political translation is the difference from the translation of ordinary fiction, where the translator is not confined and he has the right to use free translations, or from scientific and literary translation, where first of all the authenticity and accuracy of each details of the origin text is necessary. That is why the socio-political translation is so complicated.

Sometimes, when translating a Ukrainian word, there is value that is missing in English language. The main task of the translator is to perform translation

transformation in order for the translated text to convey as much information as possible, which is contained in the original text in compliance with the relevant language norms. A more difficult task is to translate a category of words, which is better known as «false friends of the translator». Lexical units that have nothing similar in the semantic of the original word of English and Ukrainian, which also have an externally similar shell and differ in meanings. Words that do not match the meaning of the original word are called pseudo-equivalents of the translator, ie «false friends of the translator», the meaning of such words usually leads to distortion of the text as a whole.

Do not think that translation of this vocabulary does not allow a literal translation, sometimes it is quite correct, when the literal meaning is an adequate transfer of the original. At the same time, just literal translation of terms and terminological phrases that can lead to errors. Usually when translating words international origin, translator use the techniques of transliteration, transcription, in some cases using descriptive translations. Sometimes several methods of translation are used at once.

The characteristic features of translation is that it contains elements of literary translation, ie the image of the place and participants in the action and a special translation – the image of a certain terminology. The translation of socio-political vocabulary is distinguished by the fact that it can be called – informative translation, ie translation of text, the main function of which is to convey certain information, rather than its artistic depiction. Although informative translation does not exclude the presence of features of literary translation.

Socio-political texts are primarily publications in magazines, newspapers, on the Internet, which have their main theme, namely political and economic. They contain a variety of information, and their main function – communication. As a rule, this type of text is characterized by the use of a significant number of familiar number clichés and phrases, newspaper stamps, political terms and concepts, social realities. In some cases, words invented by journalists and colloquial words and expression are used.

Vocabulary of socio-political content is the large part of the general vocabulary of the language, so it provides a large scientific interest in researchers. Through research and review of some articles and publications of socio-political leadership in newspapers and magazines such as: «The Economist», «The Times», «The Guardian» and others, it is possible to conclude that the newspaper and magazine text is oversaturated with borrowings, including internationalism, also a large number of terms related to a political and social life. The presence of international word in a political text helps to understand and push it to the correct translation of an English sentence. However, translating of an international word in its closest form can lead to stylistic errors, and sometimes rough errors can occur.

Each language is a deeply specific and unique phenomenon, and one should not expect very frequent coincidences when translating into another language. Translation is a complex process, because in order to accurately convey the main idea of the original text, it is necessary not only to find the necessary word, but also to give the appropriate grammatical form, as well as to pay attention to stylistic factors, that cannot be ignored, this is especially true of text that belong to media system.

When translating internationalism in socio-political vocabulary, each translator may face the problem of «false friends of the translator» that we have already considered. The only insurance against mistakes can be a detailed analysis of the sentence and checking a suspicious word in the dictionary. The translation of socio-political text, as well as translating in general, plays an important and indispensable role. There is a great need for translators and good translation for further expansion of international contacts, exchanges in field of cultures, sports and tourism, holding various international forums, meetings and negotiation, not to mention to representation of any country in numerous international organizations, governmental and non-governmental. As far as we know, any socio-political text is saturated with pseudo-international vocabulary, which every translator must be able to notice. If necessary, check the dictionary or assistant on the Internet.

The problem of learning a foreign language for free communication still remains a very important problem for most students in the field of translation, the main difficulty – the vastness of the language and the practical number of lexical

items. When teaching a foreign language, the role of internationalism cannot be overestimated. From the moment of acquaintance, it is very important for beginner translator to feel the importance of learning this type of vocabulary part of the language. The educational process based on international vocabulary will not only optimize the learning of professional vocabulary, but will also help to replenish and expand the potential vocabulary. When using words of international origin in translation classes in higher education, first of all, it is important to pay attention the graphic shell, ie the graphic form of the word, the lexical meaning and functioning of these words in the sentence. In general, we can offer many types of practical activities for students in translation classes using international vocabulary. Of course, you need to understand what exactly to focus on, that is: collective practical work or independent study.

The accumulation of vocabulary is necessary for understanding and translating foreign literature, which is the most difficult part of learning a foreign language. There are many words in English socio-political text that the translator can easily understand without using a dictionary. For these you need to know the basic letter correspondences in the original language and language of translation.

In conclusion, I would like to say, that since English is a living language and is constantly evolving, translators, novice students would always face with new lexical units to which they need to adapt, to their understanding and control of learning. The need to study and research international vocabulary in detail is important to replenish your vocabulary.